

Tízéves az önálló
Szigligeti Színház | **9.**

Munkavállalók (11.)
– A szocióriport
folytatása | **12.**

Különböző szerepekben,
de folyamatosan vonalban
– online oktatás | **24.**

Járványban is
gyarapodnak – Ottomány
múzeuma | **36.**

Várad *folyóirat*

Kulturális, közéleti havilap • Nagyvárad, 2021. március • I. (XX.) évfolyam 3. (192.) szám • **Ára 10 lej**

Márciusi programajánló

A nagyvárad Szigligeti Színház társulatai ezúttal is változatos darabokkal, bemutatóval várják mind a gyermek, mind a felnőtt közönséget. Jegyeket immár a teátrum új jegypénztárában, a Fekete Sas palotában, a bábszínház mellett is vásárolhatnak hétfőn 10–17, szerdától péntekig 10–13 óra között, illetve egy órával az előadások kezdete előtt.

21., vasárnap, 11 óra, Árkádia Színház:
Körforgás;

21., vasárnap, 19 óra, Szigligeti Színház nagyterem: *János vitéz*;

23., kedd, 16.30 és 19 óra, Szigligeti Színház nagyterem: *Vuk*;

27., szombat, 19 óra, Szigligeti Színház nagyterem: *A Schroffenstein család*;

Március 28., vasárnap, 11 óra, Árkádia Színház: *Kispipi és Kistréce*;

Március 30., kedd, 19 óra, Szigligeti Színház nagyterem: *A Schroffenstein család*;

Március 31., szerda, 19 óra, Szigligeti Színház nagyterem: *Főnixterv*.

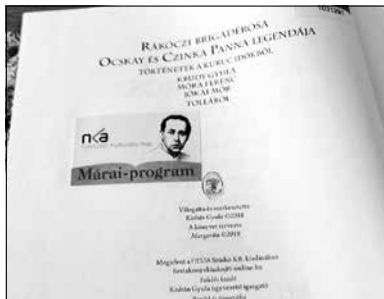
Fizessen elő lapunkra!

A *Várad folyóirat* előfizetési díja: 3 hónapra 25 lej, 6 hónapra 50 lej, 1 évre 100 lej. A lap előfizethető a Gheorghe Șincai Megyei Könyvtár pénztárában készpénzzel vagy postán pénzesutalvánnyal (mandat postal), az előfizető nevének és pontos lakcímének, valamint az „Abonament Várad” megjegyzésnek a feltüntetésével: Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” Oradea; CUI 4687188; Cod IBAN: RO66TREZ07621G330800XXXX, Trezoreria Oradea. Az előfizetők a lapot postán kapják meg.

Könyvespolc

4. Könyvajándék a Márai program jóvoltából – Gazdagodik a megyei könyvtár magyar nyelvű kínálata

Színház

7. Rókatánc – Vuk története táncszínházi feldolgozásban

9. Tízéves az önálló Szigligeti Színház

In memoriam

11. Emlékezés Neumann Ottóra

Vélemény

12. Munkavállalók (11.) – D. Mészáros Elek folytatja szocióriportját

Irodalom

14. Fábián Judit versei
16. Thriller – Molnár Zsolt prózaverse

(Fény)képes krónika

19. Domi és Kormos – Fotó és történet Kerekes Istvántól

Irodalom

20. Az út elvisz valahová
21. A herceg – Tóth Ágnes novellái

Kultúra – Társadalom

23. Színházi szolidaritás Fehéroroszországgal – Nemzetközi programhoz csatlakozott a Regina Maria színház

Társadalom

24. Különböző szerepekben, de folyamatosan vonalban – Nagy István informatikus tanár az online oktatásról

26. Rekord összeget hozott tavaly a banki békéltetés

Biharország – Egészség

28. Új készüléket vettek a közegészségügyiek
28. Gyors PCR-teszt is kérhető

Biharország – Kultúra

29. Tarkabarka beszédmód – Ferdítésekől óv Molnár Judit

Biharország – Kultúra

30. Elkészültek a páholyház felújításával – Nyáron megnyithat a szabadkőműves-múzeum Váradon
32. Megújult kulturális tér az Érmelléken – Beszélgetés a székhelyi művelődési ház igazgatójával
34. Margittán is éledezik a kulturális élet – Készül a nyitásra a művelődési ház
36. Járványban is gyarapodnak – Az ottományi Csipkés-kúriában jártunk

Biharország – Üdítő

38. Jókai Mór véleménye – keresztrejtvény

Könyvespolc

39. Útmutató a boldog házassághoz – Dérer Zsolt könyve

Várad folyóirat – kulturális közéleti havilap. **Kiadja** a Gheorghe Șincai Bihar Megyei Könyvtár – Nagyvárad, Várad Kulturális Folyóirat Részleg. **Intézményfenntartó:** Bihar Megye Tanácsa. **Szerkesztőség és kiadó:** Nagyvárad, Armatei Române utca 1/A, C épület, II. em. 7. ajtó; telefon: 0259/431-257, 116-os mellék; 0725/944-958. **Postacím:** 410087 Oradea, str. Armatei Române nr. 1/A, corp C. **E-mail:** biharmegye@gmail.com; bibliobihor@yahoo.com; **internet:**

www.bibliobihor.ro; www.varad.ro; https://varadbiblioteca.blogspot.com. **Szerkesztőbizottság:** Fried Noémi Lujza, Máté Zsófia, Tóth Hajnal. **Munkatársak:** Darabont Éva tördelőszerkesztő, Megyesi Antónia olvasószervező-korrekktor; Barabás Zsuzsa, D. Mészáros Elek, Dérer Ferenc, Kocsis Csaba, Molnár Judit, Szőke Ferenc, Tóth Ágnes. Készült a Litera Print Kft. nagyváradai nyomdájában. ISSN 1583-0616

Könyvajándék a Márai program jóvoltából

Idestova tíz év alatt mintegy ezer könyv került a Gheorghe Șincai Megyei Könyvtár birtokába a Márai programon keresztül. A támogatást minden esztendőben megpályázza a Bihar megyei könyvtár. Az ily módon beszerzett magyar nyelvű kiadványok kínálata bőséges és változatos.

A Márai programról, az együttműködésről és a beszerzett könyvekről **Racsav Melinda** könyvtáros, a Gheorghe Șincai Megyei Könyvtár munkatársa tájékoztató. Mint mondta, a bibliotéka már szinte a kezdetektől részt vesz a Márai program nevezetű projektben, amelynek megvalósítója a magyarországi Könyvtárellátó Kiemelten Közhasznú Kft. (Kellő). A projekttel Nagyváradon Tavasz Hajnal, a megyei könyvtár akkori igazgatója foglalkozott egészen a nyugalomba vonulásáig, neki köszönhető a kapcsolat kiépítése a kezdetekkor, és tőle vette át 2017-ben az evvel kapcsolatos teendőket Racsav Melinda.

Júniusban-júliusban lehet bejelentkezni a programba, augusztusban-szeptemberben a könyvtár megkapja azoknak a kiadványoknak a jegyzékét, amelyekből lehet válogatni, december végéig pedig megérkezik Magyaror-

Racsav Melinda könyvtáros

szágról a könyvcsomag. Tavaly 270 ezer forint értékű könyvadományt kapott a téka. 2020-ban 513 könyvtár vett részt a projektben. A program általában nagyobb, megyei vagy városi könyvtárakkal foglalkozik. A Kárpát-medence minden magyarlakta térségéből (Kárpátalja, Vajdaság, Felvidék, Erdély) vesznek részt könyvtárak ebben az együttműködésben. A Gheorghe Șincai könyvtár mellett Erdélyből, illetve a Partiumból zilahi, kolozsvári és brassói bibliotékák is részesülnek könyvadományban a Márai program jóvoltából.

Képek és leírások a régi Váradról. Részlet a Bihar vármegyével és Nagyváradral foglalkozó enciklopédiából

Igényes olvasmányok eljuttatása a könyvtárakhoz

A program célja a nemzeti kultúrkinccs megőrzése, a magyarországi és a határon túli magyar kiadók által megjelentetett, értéket képviselő könyvek eljuttatása minél több olvasóhoz a könyvtárakon keresztül; az olvasáskultúra fejlesztése; a kortárs magyar szerzők támogatása és megismertetése. A program legfontosabb célcsoportját az olvasók alkotják, a Márai program a kiadók és könyvtárak közös támogatásával az ő hozzáférési lehetőségeiket kívánja javítani.

Az értékes sorozat február végén érkezett meg a Gheorghe Șincai Bihar Megyei Könyvtárba

A program indulásakor a Márai Irodalmi Ideiglenes Kollégium, a Márai Ideiglenes Tényirodalmi Kollégium, a későbbi években a Könyvkiadás Kollégiuma fordult felhívással a magyarországi bejegyzésű és a határon túli magyar kiadókhoz, hogy könyveiket nevezzék a Márai program listájára. A Könyvgyűjtemények Kollégiuma a kedvezményezett könyvtárak listáját és a keretösszegeket határozza meg. A Márai-listára kiválasztott könyvekből a magyarországi és határon túli könyvtárak meghatározott keretük szerint választhatnak, gyűjtőkörüknek, olvasói érdeklődésüknek megfelelően. A program lebonyolítására a Kellő online felületet üzemeltet, mely egyaránt elérhető a kiadók, a könyvtárak és a jelölésben részt vevő kurátorok számára.

A programban olyan magyar nyelvű kortárs és klasszikus szépirodalmi, ismeretterjesztő könyvekkel, hangoskönyvekkel lehet pályázni, amelyek már könyvesbolti forgalomba kerültek. Kiemelt figyelmet kapnak a kiadók ifjúsági, illetve gyermekkönyvei.

Természetesen a határon túli könyvtárak is élnek ezzel a könyvbeszerzési lehetőséggel. A szinte minden magyar nyelvű tájegységre eljutó kiadványok segítik a kulturális értékek továbbadását, megőrzését, hozzáférhetőségét minden érdeklődő számára. A nagyszabású könyvszakmai program egyaránt szolgálja a kiadók könyveinek népszerűsítését és a könyvtárakat abban, hogy olvasóikhoz értékes kiadványokat juttassanak el.

Racsav Melinda elmondta: valamennyi kiadó színvonalas köteteket népszerűsít, és a listán mindig megtalálhatók az újdonságok, aktualitások. Ponyvával, illetve tankönyvekkel nem jelentkezhetnek a kiadók. Évről évre névess könyvkiadók szerepelnek a lajstromban, mint például az Európa, a Cerakbella, a Csima, a Fekete Sas, a Corvina, a Kossuth, a Naphegy, a General Press, a Helikon, a Jaffa, a Móra. Racsav Melinda igyekszik úgy összeválogatni a könyveket, hogy minél változatosabb, színesebb legyen a kínálat, minél több címet megtalálhassanak az olvasók a könyvtár katalógusában. A legjobb kortárs magyar írók műveit is beszerezik, például Benedek Szabolcs, Cserna-Szabó András, Dragomán György, Háy János, Krasznahorkai László, Lackfi János stb. alkotásait.

A Márai programon keresztül beszerezett könyvek lajstroma hosszú, érdekességek, könyvkuriózumok is megtalálhatók rajta. Íme, néhány cím: *100 mese Mátyás királyról*; *A magyarok története*; *A moldvai csángó magyarok hiedelmei*; *Az év magyar science-fiction és fantasynovellái*, és még sorolhatók. Természetesen a klasszikus magyar és világirodalom jó néhány kincse is föllelhető a listán, valamint történelmi, pszichológiai, művészeti témájú kiadványok, különféle szakkönyvek, egészségmegőrzéssel, néprajzzal stb. foglalkozó kötetek, lexikonok. A könyvek belső előlapján matrica jelzi, melyik kiadvány került a könyvtárba a Márai program révén.

Nagyon jól kezelhető, könnyen áttekinthető a Márai program internetes platformja. A program irányítóival is meglehetősen jó a kommunikálás. A könyvtárak nem adhatják tovább az ajándékba kapott márais könyveket, egyetlen kötelezettségük van: el kell küldeniük a leltári számokat.

Racsav Melinda elmondta: a Gheorghe Șincai Megyei Könyvtár állományában lévő magyar nyelvű könyvek száma százezer fölötti. Sok nyugdíjas olvasójuk van. Diákok ugyancsak szép számban látogatják a bibliotéka váradi, Rulikowski úti székházát, valamint a fiókkönyvtárakat (az egyik a Nagyváradi-Ósi negyedben, a másik a Decebal sugárúton található).

Magyar olvasóik körében népszerűek a többi között a történelmi témájú könyvek, a sci-fi és fantasy regények. Örök kedvenc Rejtő Jenő, valamint az angol krimikirálynő, Agatha

(folytatás a következő oldalon)

Könyvajándék a Márai program jóvoltából

(folytatás az előző oldalról)

Christie. A skandináv krimik szintén népszerűek. A gyermekek kedvelik például Roald Dahl ifjúsági regényeit. Sokat „közlekedik” Tolkien *Karácsonyi levelek* című könyve, Orhan Pamuk és Jo Nesbo némelyik regénye, Stephen Hawking *Fekete lyukak* című természettudományi munkája, hogy csak néhányat említsünk. A könyvtárosok szeretnék, ha minél többen tudomást szereznének a gazdag könyvkiínálatról. Várják az új olvasókat. A bibliotéka honlapján – www.bibliobihor.ro – megtalálható és böngészhető az online katalógus, továbbá a beiratkozásról és egyéb tudnivalókról is vannak információk.

„A Borovszky” a könyvtárban

Racsav Melinda beszámolt arról is, hogy február közepén újabb értékes könyvajándékhoz jutott a könyvtár a magyarországi Könyvtárellátó Kft. jóvoltából. A *Magyarország vármegyéi és városai* című, gyönyörű kivitelezésű enciklopédiasorozat az 1896–1914 között megjelent monográfiák reprint kiadása. A sorozatban a Nagyváradról és Bihar vármegyéről szóló enciklopédia is megtalálható, a színes és fekete-fehér képekkel gazdagon illusztrált, térképet is tartalmazó kötetet nem más szerkesztette, mint a neves helytörténész, tudós, a Magyar Tudományos Akadémia tagja, dr. Borovszky Samu. Az ismertetőben egyebek mellett a következő olvasható: „Egy örökéletű, de beteljesületlen sorsú magyar honismereti enciklopédiát tart a kezében a Tisztelt Olvasó. Örökéletű, mert a Kárpát-

Trapiti manó, Berzsián és Dideki, Mazsola, Maléna, HABÓ, a barátságos óriás és sok más mesehős várakozik a könyvek birodalmában

medencei ezeréves magyar civilizációs teljesítmény tükröződik benne, és beteljesületlen sorsú, mert a tervezett köteteknek még a felét sem engedte megírni a XX. századi történelem. (...) Nem véletlen tehát, hogy a magyar tudományos irodalomban többnyire nem (sorozat)címén emlegetik e munkát, hanem úgy, hogy »a Borovszky«. Borovszky Samu korának talán legfelkészültebb helytörténésze volt, aki személyes tudósi ambícióit hajlandó volt háttérbe szorítani. Szerkesztőként, majd főszerkesztőként alighanem megtehetette volna, hogy saját kutatásaihoz igazítsa a megjelenésre váró kötetek tematikáját, (...) mégis alkalmazkodott ahhoz, amit a tudósok, akikkel együtt dolgozott, biztosan teljesíteni tudtak. (...) Borovszky komolyan vette, hogy munkatársaival enciklopédiát készít (a sorozat alcíme-önmeghatározása: A Magyar Korona történetének, földrajzi, képzőművészeti, néprajzi, hadügyi és természeti viszonyainak, közművelődési és közgazdasági állapotának enciklopédiája), azaz a rendelkezésre álló ismeretek – és az azokon alapuló értelmezések – összességét gyűjti egybe.”

A Bihar vármegyéről és Nagyváradról szóló mű is meglehetősen átfogó. Megtalálható benne a megye településeinek s Váradnak a története, épületeinek, faunájának és flórájának, közegészségügyének, földrajzának stb. ismertetése, részletes leírása. Egyébiránt tavaly templomok történetének leírásával foglalkozó könyvsorozatot kapott ajándékba a könyvtár.

Természetesen az idei nyáron is pályázik a megyei könyvtár a Márai program keretében, s várhatóan év végéig megérkezik majd Váradra az újabb márais könyvszállítmány.

Tóth Hajnal

A gyermek- és ifjúsági irodalom részlegén sok magyar nyelvű könyv várja az ifjú olvasókat

Rókatánc

Fekete István klasszikusát, a *Vuk* című meseregényt vitte színre a Nagyváradi Táncegyüttes, a nagyszínpadi bemutató februárban volt a Szigligeti Színházban. A Györfi Csaba által rendezett-koreografált táncszínházi előadás csupa játékosság, csupa ötletesség, csupa rőt ragyogás. Összművészeti alkotás, amelyről elmondható, hogy afféle igazi szeretemelőadás, amit érdemes többször megnézni, hiszen jót tesz az ember lelkének. Kezdődjék hát a róka-móka!

Ki szeretne segíteni Vuknak, a kis rókának? Vuknak, aki kicsi, éhes és fázik. És elárvult... Bizony, mindenki segítene, a Simabőrűek népéhez tartozók is, mindenki, akinek lelkében lakozik legalább egy csöppnyi jószág.

Aki már látta a kultikus rajzfilmet, illetve olvasa Fekete István csodaszép művét, annak is új élményt ad e rókatánc. Jó érzés belecsöppenni, belekóstolni ebbe a különleges világba, a rókalét rejtelseibe.

A narrátor Rá, a szürke varjú. A vagány varjú rollerezik, miközben például Republic-meg Szécsi Pál-számokat dalolgat. Jóval fontosabb szerepet kap az előadásban, mint a regényben vagy a rajzfilmben. Nem áskálódó, inkább megfigyelő. Mindent lát, mindent hall,

A róka szabad népe és Rá, a varjú

mindent tud, és mindent elmond. Frappánsan, sziporkázó humorral. Vérbeli mesélő és mókamester.

Megismerhetjük Vuk familiáját. A családfőt, a türelmes és jó férjet, a kölykeire büszke Kagot és a gyermekeit utolsó vérig óvó anyát, a szemrevaló rókamenyecskét, Inyt.

A rókáknak roppant óvatosaknak kell lenniük, hiszen rengeteg veszély leselkedik rájuk. „Úgy menj saját váradba is, mintha másé lenne...” Tartani kell a Simabőrű ármánykodásától és az áruló, embert kiszolgáló Vahurtól, a vadászkutyától. A rókatanya bejáratához tett újságpapír is baljóslatú, azt jelenti: ott járt a Simabőrű, s rosszat akar.

Az állatok magatartását, néhány főbb jellemvonását kiválóan jelenítik meg a táncok. Kag és Vahur kergetőzését, fogócskáját, a kis Vuk ismerkedését a sünnel, nyúllal, békával, vadkacsával, a mulatságos és látványos ámuldozásait, rácsodálkozásait, vadászási kísérleteit. Érdekes összművészeti előadás ez, hiszen a kifejező és csodálatos táncok mellett ötletes a díszlet, szemléletesek, néha bohókásak a vörös és rozsdabarna színekben, ezek különféle árnyalataiban pompázó jelmezek. A zene is magával ragadó, nem utolsósorban pedig a színészi-táncművészi játékot hangsúlyozó, illetve kiegészítő animációk. A rajzok mesének vadászatról és menekülésről, bánatról és örömről, az otthon adó rengetegről és az üldözés színterévé változó mezőről, a rókavilág dolgairól, történeteiről.

Fejlődéstörténet egyebek mellett ez a mese. Szól arról, hogyan válik az aprócska róka népének büszkeségévé, okos, derék, becsületes, bátor, tisztalelkű felnőtté. Végigkísérhetjük életútját, boldogulását és boldogságát. Emellett szól a mese az elmúlásról is, hiszen Vuk még kölyökként elveszíti a szüleit és testvéreit. Egy kistróka kivételével, ugyanis a Kicsi Iny nevezetű rókalány megmenekül, elviszi az egyik Simabőrű (no, persze nem szívjóságból, hanem hogy majd a szép rókicával kedveskedjen egyszer a fővadásznak). A rókalány és Vuk életben maradása oldja az elmúlás szomorúságát. És az, ahogyan ezek a szívünknek kedves állatok megtalálják az életörömet.

(folytatás a következő oldalon)

Fotók: Vigh László Miklós

Rókatánc

(folytatás az előző oldalról)

Állat és ember kapcsolatáról is szól a történet. Fekete István regényében ez olvasható a Simabőrű Emberről: „Nem tud csendben lenni! Teleordítja az egész erdőt, és azt hiszi, minden őérte van. Megöl mindent, és mi csak tőle félünk. Némelyik villámló bottal jár, és megöl, hogy közel se megy hozzád.”

Amint tudjuk, az árván maradt Vukot nagybátyja, a bölcs Karak veszi oltalmába. Ő istápolja, tanítgatja a kölyköt, akiben már kicsiny róka korában megmutatkozik a tehetség, az, hogy a rókanép kincse ő, csak kell még picit irányítani. A kis Vuk egyszer megkérdi Karaktól, amikor a Simabőrűről van szó, aki irigy, s ezért utálja a rókák népe, hogy voltaképpen: „Miért bánt minket?” A válasz egyszerű és elgondolkodtató: mert a Simabőrűben is megvan ugyanaz a zsigeri vadászösztön, mint a rókákban. Mert „sajnálja tőlünk, amit megeszünk, mert azt hiszi, minden az övé”. De ennek megértéséhez Vuk még túl fiatal volt akkor... Nos, nemcsak Vuk, hanem mi, Simabőrűek is eltűnődhetünk a Természet törvényein, meg az emberén. Hogy például miért öl a róka, és miért öl az ember.

Minden figura jól kitalált a táncszínházi produkcióban. A kölyök és a felnőtt Vukot, meg persze az egész rókacsaládot, hamar a szívébe zárja az ember. Aztán ott van Tás, a kelekótya vadkacsa, Unka, a béka. Az álnok róka figurája pedig érdekes, akár egy elkorcsosult, rossz útra tévedt hippi, akit Karaknak kell rendreutáltania.

Az előadásban remek alkalom újabb játékszásra a Kicsi Iny kiszabadítása. Vuk pantomimezik nagy zavarában, kézzel-lábbal, par-

Vuk, Sut, az álnok róka és Karak

don, négy manccsal magyarázza Karaknak, hogy ki kellene menekíteni a ketrecbe zárt rókahölgyet. Rá varjú pedig megszervez egy kötéltúrástól sem mentes mentőakciót és egy kis interakciót a zsöllyében ülő gyerkőcökkel. Amúgy jó néhány gyereknéző lelkesen buzdította Vukot a rács mögött kuksoló rókalány megmentése során: „Engedd ki! Segíts neki!”

Aztán Karaktól is búcsúzni kell, mert „meglátta az elmúlás közelségét”. Ám az élet megy, csörtet, zakatol vagy fut tovább – most éppenséggel rókalábakon. Érkezők új rókák, Vuk is párra talál. Éldegélnék tovább azért, hogy a rókák szabad népe ne vesszen el.

A családi táncszínházi előadás után az egyik kisserác lelkesen mondta, hogy neki tetszett nagyon az előadás. „Hát ezt észrevettük, annyiszor felugráltál és bekiabáltál” – válaszolta mosolyogva az anyuka. Egy másik fiúcska megjegyezte: „Azt hittem, mindenki fog beszélni, nem csak a varjú, de így is nagyon jó volt.”

Hát mit mondhatnék erre? Kááár, nagy kááár, hogy vége lett az előadásnak, mert még örömmel néztem volna a rókajátékot. Valószínűleg (remélhetőleg) az elkövetkező időkben még sok felnőtt és gyermek örömet leli Vuk táncszínházi történetében.

Tóth Hajnal

Rendező-koreográfus: Györfi Csaba
Koreográfus asszisztens: Tőkés Imola
Díszlettervező: Szőke Zsuzsanna
Jelmeztervező: Cristina Breteanu
Zeneszerző: Boros Csaba
Animáció: Szitai Eszter
Dramaturg: Czvikker Katalin
Szereposztás:
 Rá (szürke varjú): Szabó J. Viktor
 Vuk (kisiróka): Kányádi György
 Karak (bölcs róka): Brugós Sándor Csaba
 Kag (Vuk apja): Bark (rókafiú): Barabás Hunor
 Iny (Vuk anyja): Tás (vadkacsa); Csele (rókalány): Barkóczi Réka
 Unka (béka); Kicsi Iny (Vuk testvére): Szócs Anita
 Vahur (vadászkuitya); Sut (álnok róka): Kerekes Dalma

Tízéves az önálló Szigligeti Színház

Január 23–31. között előadásokkal, online premierrel és kiegészítő programokkal ünnepelte alapításának 120. és újrászervezésének 10. évfordulóját a nagyváradi Szigligeti Színház.

A jubileumi évadot tavaly októberben a *Hamlet* című előadás díszbemutatójával indították, az 1900. október 15-i színházmegnyitóra emlékeztek. Idén január 27-én a tíz évvel ezelőtti újjászervezést és a Szigligeti Színház három társulatának – Szigligeti Társulat, Lilliput Társulat és Nagyvárad Táncegyüttes – alkotói munkásságát is visszaidézték a kerekasztal-beszélgetés résztvevői.

A Szigligeti Stúdió fehér termében **Czvikker Katalin** főigazgató, **Novák Eszter**, a Szigligeti Társulat jelenlegi művészeti vezetője, **Szabó K. István**, az átalakításban is szerepet vállaló rendező és volt művészeti vezető, az átszervezésben szintén részt vállaló, korábban a Nagyvárad Táncegyüttes művészeti vezetőjeként is dolgozó **Dimény Levente**, **Szabó Enikő Ágnes**, az együttes tánckarának jelenlegi vezetője és **Botházy-Daróczi Réka**, a Lilliput Társulat művészeti vezetője idézte fel az önállósodás idejét és a közelmúlt történeteit is, **Bozsódi-Nagy Orsolya** irodalmi titkár és **Biró Árpád Levente** kommunikációs felelős moderálásával.

Novák Eszter,
Dimény Levente,
Szabó K. István
és Czvikker Katalin

A Nagyvárad Állami Színházat fenntartó Bihar Megyei Tanács 2011. január 27-én döntött az önálló nagyváradi magyar színház létrehozásáról (s ezzel egyidejűleg egy önálló román színházról, ez ma a Regina Maria nevet viseli), azonban az akkori prefektus (Gavrila Ghilea – *szerző megj.*) többször is megtámadta az erről szóló tanácsi határozatokat. Az akkor még magyar és román tagozattal működő nagyváradi színházban változásra volt szükség, a vegyész-mérnök végzettségű igazgató alatt „nem működött jól az élet” – mondta Dimény Levente. Ő Szabó K. István rendezővel együtt ment Demeter András államtitkárhoz tanácsot kérni az átszervezésről, tette hozzá. Demeterrel, ő is színházi ember lévén, szerencsájük volt, simán ment az egyeztetés, idézte fel Szabó K. István, akinek pedig a színházi átszervezésben volt tapasztalata, hiszen 2005-ben a székelyudvarhelyi Tomcsa Sándor Színház újjászervezésekor „megjárta a politikai kanosszát”. Nagyváradon egy többre érdemes és képes társulatot talált, idejövetelekor a koncepciója egyszerű volt: megpróbálta újra felfedezni a társulat tagjaival a színházcsinálás, a játék örömeit, éppen ezért az első évük erről, s nem a bizonyításról szólt, tette hozzá.

Az RMDSZ-nek 2011-ben sikerült olyan alkat kötnie, ami kedvezett a három társulattal bíró magyar színház létrehozásának – idézte fel Czvikker Katalin a történeteket, válaszul arra a kérdésre, hogy hogyan került a színház élére. Ő maga közgazdász-menedzserként végzettséggel a kulturális intézményeket felügyelő tanácsadó, illetve igazgatótanácsi tag volt, egy ideig kinevezett menedzserként dolgozott, majd jelentkezett a színházmenedzseri tisztségre kiírt versenyvizsgára, egyedülként, mert senki nem hitt benne, hogy életképes az ötlet. Voltak az önálló színház ötletének támogatói és ellenzői is, volt, aki hat hónapot adott csak nekik, tette hozzá.

Szabó Enikő Ágnes elmondta, ő az átszervezés előtt, 2009-ben lett a Nagyvárad Álla-

(folytatás a következő oldalon)

Tízéves az önálló Szigligeti Színház

(folytatás az előző oldalról)

mi Filharmonia keretében működő Nagyvárosi Táncegyüttes tagja, s emlékszik arra az ülésre, amelyen felvázolták az önálló színház tervét. A Szigligeti Társulattal közös *Magnás Miska*-előadásuk után érezte azt, hogy el- és befogadták a táncosokat, idézte fel. Ami a táncegyüttest illeti, nekik a néptáncelőadások mellett korábban is voltak táncszínházi produkcióik, de azokban is a folklórelemeket használták, ezért kihívás volt, hogy kortárs táncot tanuljanak. A *Nagyvárosi bujdosók* volt az első ilyen jellegű produkciójuk, s nagyon sikeres lett, idézte fel a táncművész. Dimény Levente arra is emlékeztetett, hogy az átszervezés után másfél évig Miklós János vezette a táncegyüttest, majd amikor ő lett a művészeti vezető, számára az is fontos volt, hogy a táncot színházi szempontok szerint is műveljék. Mára sikerül az együttesnek egy univerzális értékű táncnyelvet színpadra tennie – vélekedett.

Az átszervezés idején Botházy-Daróczi Réka gyermeknevelési szabadságon volt, emiatt nem élte át az átállás nehézségeit, hiszen egy kész struktúrába tért vissza. Nagyon fontosnak tartja például, hogy az elmúlt években a Lilliput Társulattal sikerült felépíteniük a Fux Fesztet, ez a bábszínházi szakma jelentős eseménye nemcsak az előadások, hanem a meghívott szakemberek miatt is.

A jelenhez közeledve Novák Eszter, aki 2015-től a Szigligeti Társulat művészeti vezetője, visszaemlékezett arra, hogy annak idején a *Világcirkus* című előadást jött megnézni Váradra, majd felidézte találkozását Czvikker Katalinnal, s arról is beszélt, hogy Nagyváradon egy nyitott, de „alulterhelt” társulatot talált. Ő akkor januárban kezdett Nagyváradon,

Pillanatkép az előadásból

Szabó Enikő
Ágnes, Biró Árpád
Levente, Bozsódi-
Nagy Orsolya
és Botházy-Daróczi
Réka

a Szabó K. István által előkészített évadban, s két olyan előadást talált itt, mint *A hetedik lépcsőfok* és az elmúlt húsz év drámairodalmának megkerülhetetlen műve, *A mi osztályunk*. Az elmúlt időszakban kijelentette, határozott véleménye, hogy a politikának és a kultúrának szét kellene válnia.

A színházat egyébként a leépítések mellett egy másik komoly veszteség is érte: márciusig el kell hagyniuk az általuk létrehozott stúdió- és próbatereket, közölte Czvikker Katalin. Az épületre ugyanis felújítás vár, és bár a cél – a Magyar Ház létrehozása – nemes, a színházat érzékenyen érinti majd ezeknek a tereknek a hiánya, ezért azon dolgoznak, hogy pótolni tudják őket, tette hozzá.

Az évforduló napján egyébként a főigazgató szerzőként is debütált: *Szépélet* című drámájából Novák Eszter rendezett felolvasószínházi előadást, Kardos M. Róbert, Fodor Réka, Gajai Ágnes, Kiss Csaba, Kovács Enikő, Fábián Enikő, Scurtu Dávid, Dobos Imre és Tasnádi-Sáhy Noémi fellépésével.

Fried Noémi Lujza

A *Szépélet* csapata

Emlékezés Neumann Ottóra

Szomorúan olvastuk a hírt február 25-én, hogy elhunyt Neumann Ottó író, újságíró. *Karrierkeringő* című regénye tavaly jelent meg a Holnap Kulturális Egyesület gondozásában. 2020. október 29-én volt a regény online könyvbemutatója a Holnap Kulturális Egyesület és a Várad folyóirat szervezésében. Neumann Ottó ekkor érdi otthonából jelentkezett be, és sok érdekességet mesélt életútjáról, pályájának alakulásáról, az általa írt könyvekről és az élete főművének tartott *Karrierkeringőről*. A könyvbemutatóról írt tudósításból közlünk most egy részletet, ezzel búcsúzva szeretett volt kollégánktól, evvel is tisztelegve emléke előtt.

Neumann Ottó *Karrierkeringő* című regénye roppant fordulatos, szellemes, olvasmányos, az ironia, a szerelmi és krimi szál is megtalálható a műben, a drámai végkifejlet pedig elgondolkodtató és megrendítő. A *Karrierkeringő* történet két fiatalemberről, akik azt igyekeztek kitalálni, miként érvényesüljenek a hetvenes évek Romániájában, Ceaușescu diktatúrájában. A szerzővel a kötetet szerkesztő Szűcs László, valamint Simon Judit, a regényt kiadó HKE elnöke beszélgetett.

Neumann Ottó a beszélgetés kezdetén szólt arról, hogy budapesti születésű (1943), ám családjával még kisgyermekkorában Váradra került, itt nőtt fel. Egyetemi tanulmányait Kolozsváron végezte, '66-ban diplomázott történelem szakon. Aztán egyaránt tanított falusi és városi iskolákban, román és magyar tannyelvű osztályokban. A falusi román iskolában való tanítás önéletrajzi motívum a regényben. A '89-es rendszerváltás

után leszállt a katedráról, újságíró lett a *Bi-hari Napló* napilapnál, egy ideig főszerkesztő-helyettes is volt. 1992-ben visszatelepült az anyaországba, ugyanis magyar állampolgárságú hölggyel kötött házasságot, s elköltözött Érdre a párjához. Hosszú éveken át, nyugdíjazásáig a *Magyar Hírlap* munkatársa volt. „Én írás nélkül nem leszek meg” – jelentette ki. Régebben is foglalkozott már prózaírással, de most még jobban belemerült. Novellákat írt, egy csomó elbeszélése megjelent különféle antológiákban. Aztán írt egy riportkönyvet a lombikbébikről, majd ifjúsági krimi. Most pedig megjelent regénye, a *Karrierkeringő*, amit élete főművének tart. „Nagy öröm nekem, hogy végre sikerült kiadni. A könyv is mindenféle kalandokon ment át.” A borító (Gagyai Eszter Judit munkája) is hitelesen tükrözi a regény hangulatát.

„Úgy látom, egyfajta Ceaușescu-nosztalgia kezd terjedni. Vannak idősebbek, akik azt mondják, hogy bezzeg az ő idejünkben mindenkinek volt munkája. Csakhogy abban a rendszerben a személyiséget összezúzó nyomás félelmetes volt. Ezt akartam érzékeltetni. Ez sarkallt ennek a regénynek a megírására” – mesélte a szerző. Hozzáfűzte: a romániai szocialista rendszerben kis, közepes és nagy diktátorok muzsikáltak, és arra kellett kerülni. Ha nem úgy járta valaki a táncot, ahogyan a diktátorok akarták, eltaposták az illetőt. És hogy a diktatúra mechanizmusában hogyan lehetett érvényesülni? Nyilván egy fiatalember szeretett volna feljebb jutni a ranglétrán. Ehhez azonban meg kellett alkudni, a lelkiismeretnek ellentmondó dolgokat megtenni. Mindez borzalmas volt. „Annak idején ez megtépázta a lelkünket.”

„Muszáj volt bevetni a humorérzékünket, hogy az ember menekülési útvonalat találjon, hogy megvédje magát a teljes összeomlástól. Nemcsak az volt a gond, hogy nem lehetett például húst kapni, hanem az is, hogy a diktatúra megtörte az emberek lelkét.”

T. H.

Munkavállalók (11.)

A *Biharország* folyóirat 2019. augusztusi számában indítottuk útjára munkatársunk szocioriport-sorozatát. Angliai vendégmunkásként szerzett tapasztalatait tíz részben adtuk közre. Tavaly májusban azt ígérte, hagyja magában leülepedni az élményeket, s folytatja az írást. Nos, átalakult lapunkban újra olvashatják a sorozatot.

Újra itthon

Szinte két év telt el azóta, hogy hazatértem Angliából. Igyekszem visszatekerni az idő fonálát, kesernyés és mégis kedves nosztalgiával, mondhatni, vágyakozással gondolok vissza a távolban eltöltött hónapokra. Arcok, emlékek, mozdulatok röppenek elém, miként a mellettünk „elrohanó” fák, amint tekintünk a robogó autóból. Holott valójában az idő szalad el mellettünk, az emlékek változatlanok, időtlenségbe merevedett múlt, ahogyan a fák is egy helyben állnak.

A repülőgép landolásakor már várt a családi csapat: feleség, két lányom, Zsófia és a legkisebb, Márta, valamint egyedüli férfiként a vőm, Attila. Az érzelmek madarai épp úgy csipegették, mardosták a lelkünk, mint amikor indulásra készen búcsút intettünk egymásnak.

Itthon Eszter unokámmal bővült a fogadóbizottság

Csak éppen másmilyen könnyek ezek, a beteljesülési. Mert a könny mindig a végletek tárgyiasult valósága, csak az előjel változik, akár a fájdalom, akár az öröm csap ki „medréből”, ilyenkor a lélegzát átszakad. Sírnai az egyik legjobb dolog a világon, még a keservek könnyei is értünk vannak. Átmossák a lelket, amitől mindig könnyebbé válik az újrakezdés.

Miután kigabalyodtunk a viszontlátás érzelmi fonálából, az aggódo feleség lépett színre: Hogy nézel ki? Mi lett veled? Annyira lefogytál! Mit mondjak, valójában arra számítottam, hogy elismerően megveregeti a vállam, felkacag, hogy jó, milyen jól nézel ki. De hát hat gyermek felnevelése után az anyai aggódo ösztönt nem lehet egyik napról a másikra levetkőzni. Ez vetítődött most rám. Az Angliában hagyott kilóim pótlása elkezdődött, amint hazaértünk, ünnepi menüt sorakoztatnak elém, mindegyik finomságból enni kellett. Nem volt apellata.

Amint beléptem az udvarra, szeretettamadás ért, a hetvenkilós komondorunk szavaknál kifejezőbben mutatta ki örömét: ficáncolt, ugatott, körbeugrált, mígnem sikerült feldöntenie. Nem engedett el addig, míg kifáradásig nem hemperegtünk a zöld fűvön. A kutyák biztosan azért nem tudnak beszélni, mert a bennük lévő szeretet kifejezésére méltatlan az emberi nyelv.

Tapasztalhattam távollétem során, hogy az otthoniakkal való kapcsolat sok esetben megromlott a távolság, a távollét okán, házasságok bomlottak fel, barátságok szakadtak meg. Beigazolódni látszott a közhely, miszerint a távolság a kis tüzet eloltja, a nagyot még inkább lángra lobbantja... Gyakori a gyufaszállángú hűség. De a dolognak van még egy másik, szintén próba elé állító vetülete is, mégpedig a visszazokás időszaka. Nagy „világjáró” utam előtt ilyesmi eszembe sem jutott, de most akaratlanul szembeesett vele. Távollétem alatt családom itt, ahogyan jómagam ott, az új helyzethez igazodva élte mindennapjait. Feleségem átvette az én feladataimat, számlákat fizetett, intézte a család ügyeit, a ház körül, a gazdaságban adódó teendők is teljességgel rá hárultak. Egyszerűen, önállóan dönthetett mindenről. Az új körülményekhez való alkalmazkodás az én esetemben sem volt másként. Idő-

Megérkeztünk

vel még a barakkvackomon is jólesett az alvás, újra vissza kellett szoknom a hitvesi ág kényelméhez. Sosem gondoltam, hogy a rosszat is meg lehet szokni; nemhiába mondják a hozzáértők, hogy a börtönlakókban kialakul egyfajta ragaszkodás fogva tartóik iránt. Summa summarum miután kilábalunk a viszontlátás örömeiben való lubickolásból, eleinte gyakran összekoccantak a szavak. Nem veszekedések voltak ezek, hanem többnyire értelmetlen civódások. Már abból is morgás lett, hogy miért éppen ott és nem amott hagyom a félig elolvasott könyvet, vagy a feleségem miért húzza be teljesen a függönyt még nappal is, mert én nem ehhez vagyok immár szokva. A barakkablakon nem volt függöny.

A legnagyobb, keservesen érintő változás legkisebb lányomon, Mártán volt tapasztalható. Feleségsértő szándéktól mentesen mondhatom, hogy közöttünk erős volt az apa-lánya

Utolsó fotó
hazaindulás előtt

kötélék. Reggelente, mire felébredt, teával, reggelivel vártam, az uzsonnát elkészítettem. Kisdiákként iskolába csak akkor indult el, ha én adtam fel a hátára az iskolástáskáját. Kötelező módon a kapuig kellett kísérem, majd hosszasan integettünk egymásnak, mígnem elkanyarodott az utcavégen. Angliába való indulásom előtt szinte már hisztérikusan próbált marasztalni, hogy mi lesz most övele édesapja nélkül. Ezzel szemben visszatérésemkor érezhető volt a változás: megkopott a rajongás, a lányom egy új életszakaszba lépett, amelyben már nem feltétlenül édesapja a központi szereplő. Jól van ez így, nyugtáztam, ez az élet rendje, ennek ellenére kütmélységű kétségbeesés kerített hatalmába, amint ráeszméltem a vissza nem fordíthatóra. Gondolom, más édesapa is hasonlóan átéli mindezt, nyilvánvalóan túldramatizálva a valós helyzetet.

Még hosszú hónapokon át tartottuk a kapcsolatot volt kollégáimmal, hol telefonon érdeklődtünk egymás hogylétéről, hol a világhálón csörtettünk egymás nyoma után. Idővel egyenként elmaradoztak a régi munkatársak, legalábbis ritkábbá vált az érintkezés, ők jobbra ünnepek alkalmával, születés- és névnapokon mutattak némi életjelt. Az élet újabb embereket sodort mellém, ahogyan őket is más-más impulzusok érték. Szívfüggő mindenkinek a szeretetkapacitása, és csak ritka esetben végtelen.

D. Mészáros Elek

FÁBIÁN JUDIT

Agónia

Ökörnyál fonódott nehéz időkre,
pórázként húzza a kor súlyát,
elasztikus kötél, természet-küldte,
földön-égen kutatja útját.

Ökörnyál-póráz vonszolja az évet,
Enged-szorít – a szabadság szétlőtt vár,
Hiszed, érted, hogy az élet csak képzet,
lesz nyár, lesz kereszthalál, lesz szikkadt sár.

Filantróp

Labirintusba küldenek kiutat keresni.
Mindabból, ami nyomaszt.
Daidalosz labirintusa? Kérdem.
Majdnem, ez is szabadulós játék.
Tétovázva forgok.
Térülök-fordulok.
Egyenesen önmagamba.

Önmagam bújtatom.
Medence mohás mélyére a strandon.
Kísértetnézésű faodúba az erdőben.
Mozgólépcső sunyi réseibe a plázában.

Labirintusba küldtetek kiutat keresni.
Ha mondtátok volna,
hogy virtuális kijutós játék,
már rég filantróp lennék.

Nyomorfertőzés

Ahogy szóba elegyedtem vele a viruló narancsok mellett,
apró, mocskos kezeitől fonnyadni kezdtek a déligyümölcsök.
Azelőtt krumplit válogatott a másik ládából, mondta.
Tudom, elszedte előlem a legszebbeket.
Hátánál vártam soromra.
Mesélt.
Sorsát ágyazta be a krumplikról lepattogzó szikkadt földbe – a supermarket ládájába.
Keszervét vegyszerként kente rá a zöldségekre.
Kiválogatott krumpli-lét az övé – vontam le a következtetést.
Kosarával elsietett a kasszához.
Ismét mögöttem álltam pár méterrel.
Betartotta a megfelelő távolságot.
Nyomorával mégis rögtön megfertőzött:
sárga táskám a csomagmegőrzőből
sorsa részévé vált.

Gyógyítás

Zenére varrom hetente
újra és újra foszló-szakadó
tréningfelsőm.
Tűbe fűzöm a régi hangszalag csíkjait,
ritmusra fércelem múltam.

Tízéves melegítőn tű-sztetoszkóp,
a ruhadarab állapotát vizsgálja.
Meg kell gyógyítanom
az elnyűtt holmit, ha
múltamat akarom felvenni.

NÉVJEGY

FÁBIÁN JUDIT (1978, Nagyvárad) német–angol szakon végezte egyetemi tanulmányait. Versei és prózái váradi napilapban, váradi és egri irodalmi folyóiratban, antológiában jelentek meg. Önálló kötete: Edzés kábelben (Éden Művészeti Hálózat – Lícium-Art, 2015).

MOLNÁR ZSOLT

Thriller

Az első cseppekre senki se figyelt fel.

Még kora reggel volt. A járókelők szemét minduntalan összerántotta makacs álmoságuk. Életjelet vártak magukról. Reggelire elfogyasztották saját hallgatásukat, és most energiájukat tartalékolják a minél könnyebb emésztésre. A tegnap esti program törlődött belőlük. Nem csoda: mindig ugyanazokon a dolgokon elaludni – hát ahhoz meggyőző teljesítmény kell. Álom-valóság (igazságról ne beszéljünk) határvonalán egyensúlyozni olykor szemernyi sem könnyű feladat. Végigmenni maguk egyszemélyes, napi hídján komoly összpontosítást igénybe vevő, nehéz rutin. Kicifrázni a tényeket, melyek közös fedőneve: unalom, hamvába holt próbálkozás. Csak túl kell élni ezt az ébrenlét-imitálást, a többi papírlabdává összegyűrni, és egy véletlennek egyáltalán se nevezhető hátradobással a tátongó szemetesben landoltatni. Telitalálat. Bingó.

Senki sem figyelt fel az első cseppekre.

A közelben se járt soha légkalapács. Nem volt mitől roncsolódnia az aszfaltszövetnek. Bár a félkómás állapotú teremtmények közlekedése megterhelő, néha idegborzoló egzisztenciális megnyilvánulási forma, az mégse meríti ki a feltűnően szokatlan, már-már a paranormális fogalomtárán túlmutató, fikciószerű jelenséget. Ebből adódóan megállapítható, hogy a hatóságok számára eddig ismeretlen forrásból eredő szálon (vagy szálakon) futó ügy megoldásának kényszere már eleve kizárja a tapogatózós, késleltetett előrehaladást. A gyorsreagálású egységek még időben való helyszínre érkezésükkel lokalizálták, majd lezárták a területet. Ugyan konkrét bizonyítékok nincsenek arra vonatkozóan, milyen körülmények összejátszása eredményezte a titokzatos foltok feltűnését a teljes mértékben körülhatárolt és beazonosított helyen, a széles körű nyomozás lefolytatásának megkezdése szempontjából lényeges információgyűjtés túlzott halasztása tovább fokozná az ügy felgöngyölítésének mihamarabb történő befejezettségére utaló konstatálást.

A kisebb tócsák is még sokakat hidegen hagytak.

*A centrális körök kifelé szorítják a felforrósodó partokat.
A lemezek egymás alá nyomódásának periodikus*

ismétlődése elősegíti a pont alakú képződmények nagyságbeli kiterjedését. Természetes akadályuk nincs. Ezért a medrek szép fokozatosan tágulásba fognak saját életterük szabadabbá tételének érdekében. Amikor a térfogatuk eléri a teljes szimbiózis megvalósulásához szükséges méretet, belekezdenek látszólag rendezetlen táncukba, és a néhol fodrozódó, másutt magasabb hullámokban is felcsapó, nem egészen folyékony állaguk miatt a mélyben található (vagy valószínűsíthető) élőlények kiléte még inkább bizonytalanná válik. Léghőmérsékletük azonban különös, a környező makrovilágtól eltérő, oxigénkoncentrációja egészen csekély, javarészt extrém sűrűségű mérgező gázok alkotják. Feltérképezésük ugyancsak várat magára. Hőmérsékletük azt mutatja, hogy kicsi a különbség a minimumok és maximumok között. Csapadéokban rendkívül szegény időjárásuk feltételezi a szárazsághoz akklimatizálódott lények eshetőségét. Flórájuk és faunájuk az évszakok váltakozásával eltérő lehet, ám nincs semmilyen lista a fajok számáról és sokféleségéről.

Kialakulásuk időpontja előrevetíti, meddig tudnak életképesek maradni. Meghatározott bolygók együttállása befolyásolja, hogyan viszonyulnak enigmatikus misztikusságukhoz. Térbeli elhelyezkedésüktől és tájolásuktól függ, mennyire áramlik bennük az energia, vagy milyen rezgésszint vesz részt spirituális értelmű kiteljesedésükben. Aki beléjük pillant is, azt elfogja a mágikus szédület delíre. Nem is érti e csodás hipnózis varázsának a mibenlétét, csak engedi magát vitetni kitaruló dimenziók kapui felé. Azokon belépve ősi világok egyszerűségének a kibontakozása jelenik meg a harmadik szem aktiválásakor. De ezek a létformák csak a kiválasztottaknak nyújtanak tökéletes betekintést. Azoknak, akik kellőképpen tudják feldolgozni a kódolt jelentéseket és a jóra fogják felhasználni a megszerzett végtelen mennyiségű tudást. És alulról folyamatos az elmét a felismerés útján kalauzoló ezotéria kincseinek felszínre törése. De színről színre való meglátásukhoz és kielemezésükhöz bizonyos szintű paradigmaváltoztatás megtapasztalása elengedhetetlen.

A nap folyamán biztonsági ruhába beöltözött tudósok sokasága lepte el a feltárást váró, nem mindennapi lelőhelyet. A mobillaboratórium felállítása után következhetett a tudományos munka szempontjából nélkülözhetetlen és az erre a célra alkalmas felszerelések kiszállítása, illetve üzembe helyezése. A szakemberek egyelőre értetlenül

állnak a tudományos kontextus megvilágításában is szenzációsnak mondható leletegyüttes előtt. Földtörténeti szemszögből vizsgálva és a szénizotópos kormeghatározás relatíve pontos kimutatására hagyatkozva kimutatható, hogy az itt talált és megmagyarázhatatlan hisztorico-fizico-bio-kémiai valamik (nevezzük korpuszoknak) megjelenése többek véleménye szerint az emberiség toprongyossága, romlottsága, elfajzottsága, elgerinctelenedése váltakozó sebességű, hol lassabb, hol gyorsabb térhódításának tudható be. Mindenesetre a további alaposabb kutatások végett a mintavételezés indokolt, sőt mi több, elkerülhetetlennek látszik.

Még sincs biztos megfejtés. Mert így csak egy kollektív tükör mosódhat össze. A felismerhetetlenség anarchiája kitakar, hogy a tobzódó arctalanságba üvöltse az iszonyodás pusztító kéretlenségét. A védtelenek nyugalma elvakarva mindenütt a becsapott testeken. Mintha fordított lenne a feltámadás. A személyragok kivonultak a közöny ellaptalanodó szótárából, melynek példányait ezentúl a léhaság legfelsőbb polcán lehet megfigyelni. A lélek karmokat növeszt, hogy szétkaparja a szabadság hazug köteleit. Az élet és a világ belezuhan egymásba, és felkoncolja az árvaság barbarizmusa. A csillagok hátulról magukba döfik halhatatlanságuk gyilkos fegyverét, fényt spriccelve a maradék tájra. A vészkijárat szemberohan saját menekülésével, ami kiszakította a teret önnön ürességéből. Nem készül más, csak az idő romjai közt bujdosó lélegzetvétel alábukása az örület kicsipkézett fagy-tárnáiba, ahonnan a holt vérplazma szorgalomittas csilléi kíméletlenül hordják a jóság kiszipolyozott tetemeit, melyek oldalán félreérthetetlen gúnnnyal irtóztatóan hatalmas betűkkel fel van írva: SENKI VÉRE

NÉVJEGY

MOLNÁR ZSOLT (1983) költő, Nagyváradon született, jelenleg is ott él. Születése óta mozgássérült. Tanulmányait magánúton végezte. 2004 óta ír verseket, először tollba mondva, 2011 óta orrával gépelve. Rendszeresen publikál mind az online, mind a nyomtatott sajtóban, rendszeres résztvevője az Élő Várad Mozgalom projektjeinek. Kötetei: Verseim (2005), Kapaszkodom (2009), De te itt maradsz (2011), Kódolt remény (2016, Holnap Kulturális Egyesület).

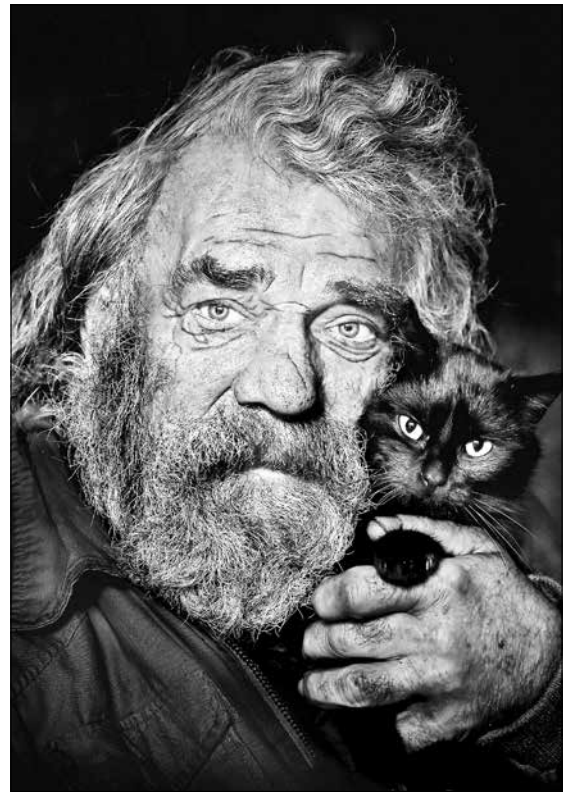
KEREKES ISTVÁN

Domi és Kormos

Domi hihetetlen nyomorban élt. Sem víz, sem villany, sem fűtés nem volt a roskatag házikóban. 2018 karácsonyán találtam rá az omladozó szobában, akkor készítettem róla e portrét. Kormos macska amolyan lelki társa lett. Domi valamikor tanár volt. Aztán valami történt az életében, és úgymond lecsúszott a lejtőn. A cicapajtás vigaszt, örömet nyújtott neki. Meg az olvasás. Merthogy ottjártamkor is épp olvasott. Mikszáth Kálmántól *A fekete várost*...

2019 decemberében vittem volna neki a róla készült fotográfiákból, ám a ház üres volt. Domit és Kormost már nem találtam ott. A lerobbant lakáson vele osztozó másik öreg csavargónak, Tibinek és a többi, hozzájuk szegődött macskának is hűlt helye volt. Nyoma veszett mindenkinek... A szomszédoknál érdeklődtem. Elmondták: Tibi eltűnt, Domi pedig ősszel meghalt. A nyomor elvitte... Valahol Európában, valahol Romániában, valahol egy külvárosban... Kormos meg vagy elkóborolt, vagy talán, jó esetben, örökbe fogadta valaki.

A fénykép azóta bejárta a nagyvilágot a különféle pályázatok, fotószalonok révén. Többszörösen nemzetközi nagydíjas, első díjas portré lett. Több ízben elnyerte a Nem-

zetközi Fotóművész Szövetség és az Amerikai Fotóművész Szövetség aranyérmét is. Sajna Domi ennek már nem örvendhet...

NÉVJEGY

KEREKES ISTVÁN Magyarországon élő, marosvásárhelyi származású fotóművész. Jelenleg a legtöbb díjjal bíró magyar fotós. 2018 augusztusában átvehette a jelenlegi legmagasabb kitüntetést, az Excellence FIAP/Diamond3-t (Kiváló Művész gyémánt 3-as fokozat). Amikor ezt az elismerést megkapta, a világon összesen öt fotóművész birtokolta e címet, és közülük ő a legfiatalabb. Ugyancsak 2018 augusztusában fotós munkásságáért Magyar Arany Érdemkereszt állami kitüntetésben

részesült. A Magyar Újságírók Romániai Egyesülete (MÚRE) Brassai sajtófotópályázatának nagydíját immár három alkalommal nyerte el (2017, 2018 és 2020); több ízben első, illetve második díjas lett a különféle kategóriákban (portré, társadalomábrázolás, sport); 2019-ben pedig Szathmári Pap Károly Aranyéremmel jutalmazta a Brassai zsűrije. Nagyváradon is meg lehetett tekinteni néhány alkotását a sajtófotó-kiállításokon.
Honlapja: www.kerekesistvan.com

TÓTH ÁGNES

Az út elvisz valahová

Suhantak kétoldalt a fák, és összemosódtak a szederbokrokkal. Földszagú dombok fordultak el lassan kelet felé. Itt-ott még hófoltok őrizték a tél emlékét. Surrogott a négy kerék, és mohón falta az országút keskeny csíkját.

Még soha nem ült ilyen szuper kocsiban. A teteje felnyitható volt, és rügyízű levegő zúdult be rajta. Hirtelen egy nyúl szaladt keresztül előttük, és csak a gyorsasága mentette meg az életét.

A lány feszülten figyelt, és amikor felbukkant az első vályogház, megérintette a sofőr karját. Megköszönte a szállítást, és kiszállt. A piros sportkocsit egy pillanat alatt elnyelte a kanyar.

Belökte a rozoga kaput, és belépett az udvarra. Mélyen beszívta a friss levegőt, és körülnézett. A nap fennakadt a vadrózsabokron. Narancsvörös feje fáklyaként lobogott a megrepedt ablaküvegen. Hunyorogva nézte egy darabig, aztán belépett a szobába. Kitérta az ajtókat, ablakokat. Kiengedte az istállószagot, ami a tapasztásból és a döngölt agyagból áradt. Komótosan pakolta ki a háztizsákból az élelmiszert, ruhaneműt, mappát, írószert és festéket. Leszedte a pókhálókat. Port törölt, és mindent a helyére rakott. Amikor megigazította a ferdén lógó tükröt, egy pillanatra meghökkent a halálsápadt arctól, amely visszanézett rá. Gyorsan megfordult, és kilépett a verandára.

A nap időközben visszavonult. Már csak egy fényes csík jelezte, hogy nemrég még itt járt.

A lány fát hasogatott. Tüzet rakott. A füst megköhögte. Később vizet húzott a kútból. Belekortyolt a teli vederbe, és hagyta, hogy a hűvös nedű végigcsorogjon a nyakán, a mellén.

Teát főzött, szalonnát süttött, aztán kiült a verandára. Belebámult a csillagokba, és valami különös békeesség szállt a szívébe.

Maga előtt látta a főorvos arcát, ahogy fölé hajolt. Gondterhelten ráncolta a homlokát. Szemében némi rosszallás volt, amikor így szólt:

– Szerencséje volt, fiam, hogy a szomszéd idejében behozta. Két nap múlva hazame-

het. Nem szeretném többet itt látni. Az élet a legszebb ajándék és a legnagyobb kihívás. Aki meghátrál, az gyáva. Utazzon el, foglalja el magát, és ne nézzen hátra. Jó napot.

Jó napot kedves, doktor úr. Jó napot, jó napot... azaz, jó éjszakát...

Hónapok óta most aludt először mélyen és nyugodtan. Nem akart többé hátranézni. Előre pedig nem nagyon látott. De a reggeltől estig tartó mindennapokat igyekezett optimizmussal végigcsinálni.

Rendbe tette a kertet. Ásott, nyesett, ültetett, karózott. Kimeszelte a házat. Megerősítette a kerítést. Ahogy kergesedett a tenyere, úgy simultak el lelkében a sebek. Kijárt a Fekete-Körös partjára festeni. Öreg parasztok portréját készítette el. Esténként naplót vezetett. Előbb csak távirati stílusban, aztán egyre mélyebb eszmefuttatásokra ragadtatta magát.

Az emberek a háta mögött összesúgtak:

– Megjött a bolond asszony unokája.

Azt rebesgették, hogy amikor az öregasszony lánya és veje autóbalesetet szenvedett, a mama meghibbant. Minden áldott nap elment a faluvégi kanyarhoz, és órákig beszélt a halott lányához. Egyre jobban elhanyagolta az unokáját, a kertet, a jószágokat. Végül elmeegógyintézetbe került. Az árván maradt Esztert rokonok vették magukhoz, de sok problémájuk volt vele. Állítólag a lány hónapokig senkihez nem szólt, csak a naganyjához, akit hűségesen látogatott az intézetben. Annak halála után megörökölte a házat. Az öregasszony megfogadtatta vele, hogy minden év május huszadikán dob egy csokor virágot a baleset színhelyére. Azt is suttozták, hogy a mama temetése után a lány öngyilkosságot kísérelt meg. Bevett egy marék altatót, és búcsúlevelet is írt. Szerencsére idejében kimosták a gyomrát...

Igen. Rá egy hétre összepakolt, és kiállt az országútra stoppolni.

Két és fél hónap telt el azóta. Érezte, hogy napról napra gyógyul. Egyre magabiztosabb és határozottabb lett. Ez meglátszott a házon és a kerten is. Minden ragyogott és virult.

A herceg

Még annyi fáradságot sem vett, hogy letolja a nadrágját. Csak ült derűs szemérmelenséggel, talpig pizsamában és kétnapos szakállal, mint otthon a tévé előtt.

– Hé – szóltam rá –, eltévesztette a házszámot! Az „Urak” egy ajtóval arrébb van.

Közömbös maradt, megtapogatta fején a kötést, és tovább nézte a láthatatlan műsort.

– Mozogjon már! – kiabáltam, mert úgy gondoltam, süket.

– ...Békén – motyogta, amikor ráncigálni kezdtem.

Közben a 67-ből bejött Bori mama, a 68-ból pedig Pintyőke és a göndör csaj. Toporogva figyelték a különös jelenetet.

– Fogjuk meg a fickót, és vigyük át a fiúkhöz – mondtam.

Megragadtuk és húzni kezdtük. Semmi ellenállást nem tanúsított, mégis nehezen boldogultunk vele. Úgy nézett át rajtunk, mint a levegőben kalimpáló bacilusokon.

A folyosó végéről felénk guruló nővér megbotránkozva cövekelt le. Nem értette, miért tolongunk a férfivécé ajtajában.

Az eset izgalmat csempészett a klórszagú egyhangúságba. Marianna vihogva közölte, hogy Tubi nem rakta volna ki a fickót a klo-

tyóról, inkább az ölébe ült volna. Tubi ezért megcélozta a párnájával, de a málnaszörpös üveget találta el. A csattanásra felriadt Zsóka, és elküldte őket a fenébe. Megjósolta Mariannának, hogy elmegy a kedve a vihorászástól, ha majd a műtőbe tolják. Amikor megtudta, miről van szó, ő is felvillanyozódott.

– Jóképű az ürge? – érdeklődött.

– Ojjé – mondtam –, olyan, akár egy arab herceg!

Nyílt az ajtó, és elhangzott a szokásos déli riadó:

– Asztalhoz, lányok!

Zsóka kivételével átmentünk az ebédlőbe.

Tökletes volt és mákos valami, harmadik fogásnak pedig a gyagyás fickó, aki nyugodt egyhangúsággal ült a Zsóka megszokott helyén.

– Üdvözlöm! – köszöntöttem a régi ismeretség jogán, de nem reagált. Egyszerűen keresztülnézett rajtam.

– Lehet, hogy mind a két szeme üvegből van – súgta Marianna.

Enni kezdtünk. Az új fiú belemerítette kanálát a levesbe, megpróbálta eltalálni a szá-

(folytatás a következő oldalon)

Gyűltek a festményei, a versei, apró karcolatai. Nagy elhatározás kezdett rügyezni gondolataiban a jövőre vonatkozóan. Beiratkozik a képzőművészeti egyetemre. Hallani vélte a távoli város lüktető szívzörejeit, mintha morzejelekkel hívogatta volna. Egyre nyugtalanabb lett.

Beköszöntött a május. A fecskék az ereszek alatt költöztek. Mézillatú lett a levegő, tombolt az orgona és az akác édes illata.

Aznap korán kelt. Levágott néhány szál orgonát, aztán összepakolt. Mielőtt elindult, megállt az öreg, repedezett rájáú tükrök előtt. Sokáig nézte a napbarnított, hosszú fekete hajú lányt. Meglepetten fedezte fel arcán elhunyt édesanyja kedves vonásait. A távol álló barna szemeket, a merészen ívelő szemöldököt, a telt ajkakat, a rö-

vid, egyenes orrot és a tatárosan szélesedő pofacsontot... Aztán hirtelen kirobbant belőle a sírás, teljes erővel, keservesen, hangosan, mélyen a szívéből.

Fél óra múlva megkönnyebbülve zárta be a kaput, és elindult az országút felé. A kanyar melletti keresztnél megállt. Keményen összeszorította az ajkát, és az orgonacsokrot kidobta az útra. Egy kamion hatalmas kerekeivel máris ráfutott, és magával sodorta a lila szirmokat.

Magasra emelte a kezét. Hamarosan egy Volkswagen fékezett mellette. Még egyszer beszívta a mezők fűszeres illatát, aztán beült a kocsiba.

Nézte a rohanó fákat, a hátrafelé futó szántóföldeket, és türelmetlenül várta, hogy végre feltűnjenek a város magas betonépületei...

A herceg

(folytatás az előző oldalról)

ját, aztán valamilyen okból kitette a kanálnyi levest a tányér mellé az asztalra. Meghökent, aztán még kétszer kitette ugyanúgy, jobbra.

A leves Tubi felé úszott, és a tők legyalult szálacskái rojtként csüngtek az asztal szélén.

– Hülye – mondta Tubi, miközben a pongyoláját törölgette.

– A szájába is tegyen! – kiáltottam rá, mire megijedt, és balról tette ki a levest.

– Indexeljen be előre! – kérte Marianna, és az asztal alatt nagyot rúgott. Sajnos az én bokámat találta el.

– Nehe-hem bihírom – nyögte a gyagyás, és nagyon csodálkozott.

– Az más – mondtam, és etetni kezdtem.

Az ebédlőben a jó hangulat elérte tetőfokát. Szerintem mindenki örült, hogy felfedezett egy magánál sokkal szerencsétlenebb alakot. A gyagyás meg csak tátogatta a száját, mint egy madárfióka, és miközben élvezte az étel ízét, valami ősi emlék villant fel a szemében, és így szólt:

– Tyutyu.

– Rendben van – mondtam barátságosan, és megtöröltem a száját. Aztán tálcára raktam egy adag ételt, és bevittem a szalonba Zsókanak.

– Ha majd ki bírsz jönni, akkor találkozatsz a herceggel – közöltem.

Zsóka megígérte, hogy igyekszik összeszedni magát.

A 67-ből hirtelen sikoltozás szűrődött át hozzánk. Átmentem, és derűsen figyeltem a nőket, milyen erőfeszítéssel rángatják ki Tyutyut az ablak melletti ágyból. Szegény megint eltévedt. Bori mama tolókocsiba rakta, és dühösen indult vele a főorvos irodája felé.

– Megmondom a dokinak, hogy ezt a hülyét sürgősen hozza helyre, vagy zárja be valahova, mert kikészíti a többieket.

– Abból baj lesz, mama – mondtam –, tudja be inkább a férfiklotyóba, valamelyik szobatársa majd csak rátalál.

A mama meglődította a tolókocsit, és átkokat szórt utána. A kocsit véstesen közeledett az edényekkel és ételmaradékokkal megrakott kerek asztalhoz. Éppen idejé-

ben kaptam el. Irányt változtattam vele, és bekopogtam néhány férfi kórterembe.

Végre a 73-as lakói kitörő örömmel fogadtak. Géza megköszönte a hazaszállítást, és Lóarcú úrral berakták Tyutyut az ablak melletti ágyába, amely éppen szemben volt a Svejkével. Megkértem Gézát, hogy borotválja meg a bolyongó lelket.

– Két puszi az ára – vigyorogta.

– Meglesz – mondtam, és éppen kérdezősködni akartam, de Tubi szaladt utánam. Látogatóm érkezett...

Az esti vizit és a kötelező lámpaoltás után a lányok még sokáig traccsoltak. Azon sajnálkoztak, hogy holnaptól megkezdem civil életemet.

– Hiányozni fogsz – csicseregtek.

– Ti is nekem – vigasztaltam őket, aztán a fejemre húztam a takarót.

Minden eszembe jutott. Még az is, ami nem kellett volna. A jövőmön töprengtem, és bizonytalanság görcsölt belém, pedig az utolsó éjszakát szerettem volna gondtalanul átvészeln.

Idegesen nyúltam az eltiltott cigaretta után, és kislattyogtam a néma folyosóra.

Kinyitottam az ablakot, és belehunyorogtam az éjszakába. A város távoli fényei viszszahunyorogtak. A mélyben a szolgálatos dokik gépkocsii parkoltak. Színes bogárhátukon megvillant a lámpa fénye.

A hold lassan mászott a szőlődombok fölé. Olyan közel volt, hogy egy almával eltaláltam volna. Mustszagot kergetett a szél, és ettől valahogy elviselhetőbbnek éreztem az életet.

A lányok már aludtak. Nem gyújtottam vilányt. A hold fényénél botorkáltam az ablakig. Levettem a köntösömet, lerúgtam a papsommat, és bemásztam az ágyamba.

Idegen testbe ütköztem, káromkodtam, és abban a pillanatban kiobbant a röhögés.

A sápadt fényben megpillantottam egy frissen borotvált arcot.

Ártatlan nyugalommal bámulta a semmit, és egy cseppet sem izgatta, hogy négy fiatal, hálóinges csaj vihorászik körülötte.

– Hé, hülye úr! – kiáltottam rá. – Már megint eltévesztette a házszámot!

Kezét védekezően a feje fölé kapta.

Színházi szolidaritás Fehéroroszországgal

A tavaly augusztus óta tartó fehéroroszországi tüntetéseket dolgozta fel *Insulted. Belarus(sia)* című drámájában Andrej Kurejszik drámaíró. A John Freedmannek, a darab angol fordítójának kezdeményezésére elindult Belarus(sia) Worldwide Reading projekt keretében a drámát négy hónap alatt húsz nyelvre fordították le, és közel harminc országban született belőle előadás, felolvasószínház, rádiószínház és film, például az Amerikai Egyesült Államokban, Hongkongban, az Egyesült Királyságban, Hollandiában, Svédországban, Csehországban, Litvániában, Izraelben, Üzbegisztánban és Grúziában.

A múlt hónapban 15 romániai, köztük a nagyváradi Regina Maria Színház és egy moldovai színház jelezte szolidaritását a fehérorosz polgárokkal. Raluca Rădulescunak, a darab román fordítójának kezdeményezésére kéthetes felolvasószínházi maratont szerveztek február 7–22. között.

A nagyváradiak február 14-én, Bálint-napon tartották meg a felolvasószínházi előadást. A történethez hozzátartozik, hogy a minszki Janka Kupala Nemzeti Akadémiai Színház igazgatóját, Pavel Latuskót (volt kulturális miniszter és lengyel- és franciaországi nagykövet) lemondatták tisztségéről, mivel támogatja a tiltakozókat, majd szolidaritásból a

színház dolgozóinak legtöbbje felmondott, így tavaly augusztus 26-án, húsz nappal létrehozásának századik évfordulója előtt a minszki nemzeti színház megszűnt. A társulat egy épületben állt össze, tovább dolgoznak, előadásaik online láthatók.

Ilyen körülmények között írta meg a tiltakozásokra is járó Andrej Kurejszik a darabját a fehérorosz valóságról, kiindulási pontnak Aljakszandr Lukasenka államfő és Sztvetlana Tyihanovszkaja ellenzéki vezető nyilatkozatait használva. A dráma bemutatja, mi történik Fehéroroszországban, emellett segélykiáltás és vészjelzés is arra nézve, hogy milyen veszélyeket rejt egy diktatúra, bármilyen formában jelenjen is meg.

A Belarus(sia) Worldwide Reading projekt tavaly szeptember 12-én indította el John Freedman, a darab angol fordítója, az első felolvasószínházi előadás Ukrajnában volt. A darabot összesen 21 nyelvre fordították le, és mintegy 130 felolvasószínházi előadást tartottak 26 ország több mint 80 színházában. A nagyváradi előadást Alexandru Rusu rendezte, szereplők: Petre Ghimbășan, Alin Stanciu, Anda Tămășanu, Angela Tanko, Răzvan Vicoveanu, Andrian Locovei és Lucia Rogoz.

Fried Noémi Lujza

– Ne-ne... – nyögte könnyörögve.
– Nem bántalak – szoltam szelídebben –, csak hozom a szekeret, és átszállítalak az ágyikódba...

A folyosón összetalálkoztam Lóarcú úrral és Svejkkal.

– Ha megtaláljuk, akkor a lepedőjével jól odakötjük az ágyához. Egész napra – mondta Lóarcú úr. – Akkor nem kell folyton utána mászkálnunk!

– Helyes, helyes – bólogatott Svejka hozzáértően. – Tudja, nekem is volt egy ismerősöm a Gólya utcában, az is éppen így járt, mint ez, amikor leütötték a pénzéért. Emlé-

zetekihagyása lett. Fél évig azt sem tudta, ki fia, borja, s melyik világon van. Egyszer felült a 21-es buszra, és csak öt nap múlva találta meg a rendőrség.

Megtorpantam, és szívemben bontakozni kezdtek a megbocsátás szirmai.

– Mondja, szépségem – nyertett rám Lóarcú úr –, nem látta a mi amnéziásunkat?

– Látta a fene – mondtam mogorván, és visszasiettem ideiglenes lakosztályomba. Gyengéden betakartam a herceget, aztán bebújtam a kuncogó Marianna mellé.

Olyan könnyű álmom volt, mint gyermekkorom ártatlan éveiben.

Különböző szerepekben, de folyamatosan vonalban

Közeledik az első évfordulója régi, megszokott világunk fejenállásba merevedésének.

Mindannyian megszenvedjük a világjárványt, de a diákság és a tanszemélyzet látja talán leginkább kárát a kényszerű megnyomorodásnak. Vagy helyesebb volna megnyomorításról beszélnünk?! Sokak szerint igen. Jómagam szerencsére már kiiregedtem az online tanításból, úgyhogy csak kívülállóként mondhatnék véleményt, amire viszont a hemzseggő egyéni okoskodások közepette semmi szükség, annál inkább fontos egy vérbeli szakembert meghallgatnunk.

Nagy István informatikust, a nagyváradi Mihai Eminescu Főgimnázium tanárát és egyben rendszergazdáját kérdeztem, most, amikor lassan egy év elteltével már talán kezdenek kikristályosodni az online oktatással kapcsolatos különböző tapasztalatok.

– *Mennyire volt érezhető annak az előnye, hogy ön informatikus szakember?*

– Az elmúlt év március elejétől az én iskolabeli kettős szerepem, vagyis hogy nemcsak tanítom az informatikát, de én vagyok a rendszergazda is, nem segített, inkább mondhatnám, megkétszerezte a munkámat. Rendszergazda lévén nekem kellett létrehoznom az online felületet, otthonról, telefonon jelen kellett lennem az internetes fórumokon, miután az iskola „elhagyását” követően az igazgatónő felhívott, hogy a többi iskolához hasonlóan nekünk is mozdulnunk kellene. Ez konkrétan azt jelentette, hogy csináljak valami platformot, amin oktatni tudnánk. A Rákóczi Szövetség is felkérte a tanárokat, hogy készítsenek videó-segédleteket magyar nyelven, én is örömmel csatlakoztam ehhez a munkához. A legtöbb anyag általános iskolásoknak szólt, de születtek középiskolások számára is videó-leckék, ezeket most is használom. Ezek

kiegészítői a létrehozott platformnak, nem alternatívái. Egyébként nekünk sem állt rendelkezésünkre se módszertan, se semmi egyéb, ám két hét múltán csak sikerült beállítanom a platformot. Az iskolától megkaptam az összes felhasználót, gondoskodtam arról, hogy mindenkinek legyen jelszava, így aztán távoktatásban, videókonferencia-szerűen, valós időben meg lehetett tartani az órát.

– *Mennyire volt zökkenőmentes a kezdet a kollégák és a diákság számára?*

– Nekem folyamatosan erős számítógép-, vagyis internetkapcsolatban kellett lennem, mert állandóan hívtak a legkülönbözőbb problémákkal, úgyhogy ha most visszagondolok, egybefolyt az egész tavalyi tavasz. Szinte azonnal készülnünk kellett az érettségire is, ami annyiban volt könnyebb, hogy a meglévő informatikus kollégák és a diákságnak egy nagyon komoly magja segítségével valahogy csak sikerült. Rá kellett döbbsennünk, hogy távoktatással nem lehet ugyanabban az óraszámban dolgozni, vagyis valójában segédletforma az online oktatás. Fizikailag is megvisel mindenkit, ha napi öt-hat órát egyfolytában a gép előtt ül, a házi feladatokat is elkészíti, fizikailag nem bírja, hogy még hozzá is kérésen a leadott anyaghoz. Legkomolyabb diákjaim mondták, bármennyire akarnának is, nem tudnak mindenből megfelelni.

– *Nem merült fel a célirányosság, vagyis csak a fontosabb tantárgyakat leadni?*

– Kivonni tantárgyat nem lehetett, hisz minden tanár kapja a fizetését. Tavasszal anynyi volt a kezdeti könnyítés, hogy még nem volt kötelező minden órát megtartani. A gyakorlati megoldások talán legfontosabbika, hogy minden tanár számára kialakítottunk egy virtuális osztálytermet, amelybe felteheti mindenki az anyagokat, a házi feladatokat, és természetesen minden tanár felvette a saját diákjait. Ez a bizonyos virtuális osztályterem azért is olyan fontos, mert az online óra mellett a diák jelzi, amikor a feltett anyagokat, feladatokat megoldotta, leadja őket, a tanár osztályozza, és ugyanezen az úton lehet kérdezni,

esetleg pluszmagyarázatot kérnie, a tanárnak pedig válaszolni ezekre.

– *Akkor tulajdonképpen mindent meg is oldottak?*

– Látszólag, csak hogy az ember ezt a gépiességet nem sokáig bírja. Hiszen hiába van meg minden technika, ha az emberi jelenlét hiányzik. Elég gyakori, hogy egyesek nem kapcsolják be a kamerát, és több kolléga is zokon veszi ezt. Én az infó tanításánál nem nagyon kérem a kamera bekapcsolását, hisz a lényeg, hogy lássam, mit dolgozott, vagyis mi jelenik meg a képernyőn. De mondom, sokan panaszkodnak a diákok magatartására; van, akinek fekszik a módszer, van, akinek nem. A legtöbben azt emlegetik, hogy a diákokkal való verbális és nonverbális kommunikáció hiánya meggátolja a tanár személyiségének a kibontakozását. Ugyanakkor a diákoknak is nagyon hiányzik a közösség, úgy érzik magukat, mintha kalitkában volnának. Felbomlik az osztályon belüli erőviszony, stagnál a diákok szemléleti fejlődése, nincsenek beszélgetések, kommentálások, esetleg hátsó csatornákon, és érdekes módon szinte kizárólag egymás segítésére, tehát csipkelődés, cikizés nincs, inkább hallgatnak, vagy például szólnak, ha nem látják a képernyőt. Online lógás sincs, a passzivitásuk viszont óriási. Emellett fontosnak tartok még valamit kiemelni: az eredményeket illetően elmosódnak a gyengébbek és a kiemelkedőbbek közti különbségek, kialakul egy 8-9-es átlag. Az erős diák kell(ene) hogy vigye az osztályt, de a felelősség, hogy ha ő hibázik, akkor a róla másolók mind hibáznak, óhatatlanul megviseli őket, és például a teszteknel a nagy elvárás miatt a legjobbak többet hibáznak, mint előben. A gyengébbek viszont profitálnak, hisz lemásolhatják az okosabbakról.

– *S ilyenkor a tanár, aki mindezzel tisztában van, mit tehet annak érdekében, hogy mégse szürküljön egyhangúvá az osztály eredménye?*

– Csak magamról beszélhetek, hisz módomban állna be-betekintennem a kollégák óráiba, de nem ez a feladatom, szóval én gyakran ejtek el egy-egy ejnye-bejnyét, vagy nem adom

meg az összegyűjtött pluszpontokat, de ez az online büntetés nem sokat ér. Mindenki beteszi a saját eredményét, megbeszéljük csapatban, a háttérben, de végeredményben a befektetett munka nem arányos az érdemjegyekkel.

– *Mi a helyzet az olyan tárgyakkal, amelyeknél a laborgyakorlatok rengeteg problémára adtak gyors, konkrét választ? És a majdnem kizárólag gyakorlati testnevelés és zene oktatása hogyan zajlik?*

– Az említett gyakorlatok kiesése a túlélést jelenti, igyekeznek fenntartani egy látszatot. Az információk ellentmondásosak, nem tudni, mikor indulhat majd újra a valódi iskolai élet. November-decemberben tele voltak a kórházak, gondolni sem lehetett újraindításra, a félelem uralkodik még mindig, valahogy úgy, mint amikor a Titanic már süllyedt, de a zenekar még játszott. Mi is próbáljuk fenntartani a látszatot, de a közös gyakorlatok elmaradása miatt például tönkrevágtuk a robotikát, ami pedig a járvány előtt már a csúcok felé szárnyalt. Online torna- vagy zeneórák is vagyogatnak, de inkább szánalmasak, mint hasznosak. Ha visszagondolok az elmúlt évre, a bezártság, az elszigetelődés ural mindent, a fizikai együttlét, az egymás iránti öröm hiányának destruktivitása, az ingerszegénység, a légüres tér. Minden szürke, semminek sincs igazi íze. Az okos diák ugyanis feltalálja majd magát az életben, a linkóci esetleg visszaél a nagyobb jeggyel, az egyetlen föltétel nélküli pozitívum, hogy nagy elmozdulás történt a technika felé. A tanárok is sokat tanultak, ősszel több csoporttal tartottunk egy húszórás képzést a Tanítók Házának égisze alatt, ami után igazolást is kapott minden résztvevő. Az volt az általános vélekedés, hogy jól jött ez a képzés. Tudatosítottuk azt is, hogy minden információ megy a közösbe, meg az adatvédelem fontosságát is, ami egyébként már az online-világ előtt megvolt.

– *Arra kérném, ha lehet, végezetül foglalja össze röviden ennek az elmúlt évnek az oktatásra vonatkozó lényegét!*

– Véleményem szerint előnye is van, és hátránya is. Előnyként kezelhetjük, hogy a diákok közti különbségek elmosódófélben vannak, remélhetőleg a gyengébbek felzárkózását eredményezve, hátrány viszont, hogy félő, az erős diákok lemorzsolódnak, mivel nem érzik az igazi készletést, a motivációt. A legnagyobb hátrány az emberi kapcsolatok szinte teljes kinyírása, a gyakorlati tevékenységek elmaradása pedig a látszatomunka eluralkodásához vezethet.

Molnár Judit

Rekord összeget hozott tavaly a banki békéltetés

A bankok és ügyfelek között közvetítő Pénzügyi Békéltető Testület (Centrul de Soluționare Alternativă a Litigiilor în Domeniul Bancar – CSALB) öt éves működésének legmagasabb összegét, 1,3 millió eurót takarított meg a bankok ügyfeleinek 2020-ban.

A testület közleménye szerint a bankok és ügyfelek közötti közvetítésnek köszönhetően közel 40 százalékkal, 3700 euróig nőtt a létrejött kedvezmények átlagösszege. Tavaly közel 18 százalékkal több békéltetési kérelmet kaptak, mint 2019-ben. A bankok és nem banki pénzügyi intézetek (instituții financiare nebancare – IFN) 2020-ban 14 százalékkal kevesebb esetben fogadtak el békéltetési kérelmet. Tavaly 32 százalékkal nőtt a békés úton, a bankok és az ügyfelek közötti – a békéltető testület értesítése után – tárgyalás útján megoldott esetek száma.

Az elutasított kérelmek aránya 2020-ban 28 százalékra csökkent a 2019-beli 31, illetve 2018-beli 45 százalékról. Nagyon sok kérelmet objektív okokból utasítanak el a bankok. Tavaly 435-öt például azért utasítottak el, mert a hiteliroda nyilvántartásából való törlést kérték, s az Első ház programra vonatkoztak, azaz olyan területekre, melyeknek megvan a maguk törvényi szabályozása. További 260 esetben a békéltető testület úgy ítélte meg, hogy a bank nem megalapozott okból utasított vissza kérelmet.

A békéltető testület képviselői 2019-ben Nagyváradon

Tavaly a nem banki pénzügyi intézetekhez 576 kérelmet küldtek az ügyfelek, ezek közül 63 esetben békés úton megegyeztek a felek, és 22 esetben lépett közbe a békéltető testület.

A CSALB az öt éves működése alatt összesen több mint négy millió euró összegről egyeztetett az ügyfelek javára. Az ügyletek száma csökkent, azonban a kedvezmények értéke nőtt: míg 2019-ben átlagban 2700 eurónyi kedvezményt sikerült kialakítaniuk egy-egy ügyfélnek, addig ez az összeg tavaly 3700 euróra nőtt.

Tavaly a felek megegyezésével végződő ügyek 69 százalékának volt 5000 euró alatti értéke (2019-ben 82 százalékának), 31 százalékának 5000 euró fölötti összege (tavalyelőtt 18 százalékának).

Esettanulmány

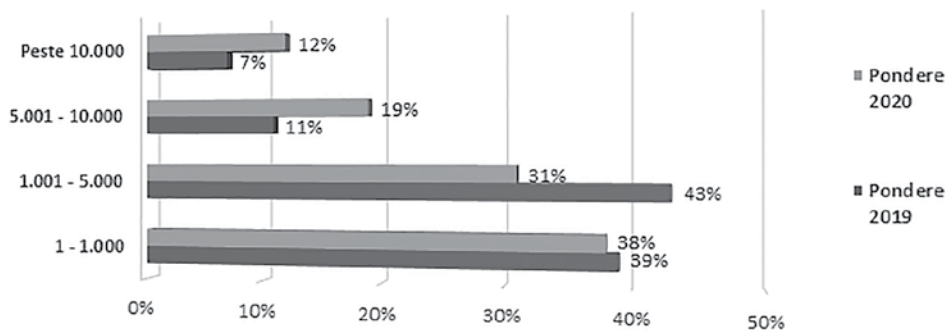
Közleményében a CSALB egy olyan nő esetét ismerteti, aki a részletek kilenc hónapos halasztása után fordult a békéltető testülethez. A család három hitelt vett fel ugyanattól a banktól, de a férj halála után az özvegy nem tudta törleszteni a részleteket a pedagógusi nyugdíjából, ezért két évre ismét munkát vállalt. Tavaly a részletek kilenchről havi halasztását kérte. Január 7-én nyújtotta be kérelmét a békéltető testülethez, s két hét múltán Dragoș Gheorghe békéltető a hitelek összevonását és hathavi kamatmentes időszakot javasolt, továbbá azt, hogy a hitel utolsó 30 hónapjára a havi részletek 1600 lejről 1200 lejre csökkenjenek. Az ügyfél így összesen mintegy 4000 eurónyi kedvezményt kapott, ami nélkül nehezen boldogult volna.

Az eset kapcsán a békéltető testület elnöke, Alexandru Păunescu elmondta, hogy tavaly minden üzenetükben arra figyelmeztették az ügyfeleket: gondosan mérlegeljék, élnek-e a kilenc hónapos hitelhalasztás lehetőségével, a gond ugyanis kilenc hónap eltelté után is megmarad. Az említett eset is ilyen

Archív felvétel

PLAJE VALORICE HOTĂRÂRI EUR

Az elért engedmény tavalyi átlaga 3700 euró volt, a tavalyelőttié 2700 euró

volt, s végül a békéltetés hozott eredményt az ügyfélnek.

A testület elnöke arról is beszámolt, hogy nőtt a CSALB-hoz eljuttatott kérelmek száma, de csökkent az ügyeké, mivel a moratóriumok az ügyfeleket egyenesen a bankokhoz irányították, ez lévén a legegyszerűbb megoldás. Bár kevesebb ügyet tárgyaltak, nagyobb kedvezményt tudtak elérni ügyfeleiknek, ami azt jelzi: szükség esetén a bankok hajlandók engedményt adni. A testület elnöke reméli, ez az irány megmarad 2021-ben is, és a bankok példáját követik a nem banki pénzügyi intézetek is, melyek kevésbé nyitottak arra, hogy a magán-személyekkel tárgyaljanak.

A banki békéltető tanácsai

Ha valakinek bankkal vagy nem banki pénzügyi intézettel támad gondja, eredményt hozhat ügyében, ha a békéltető testülethez fordul, áll a közleményben.

Az ügyfelek vegyék figyelembe azokat a költségeket, amelyeket a hitelhalasztás okozhat. Azok, akik nem felelnek meg a vonatkozó kormányrendelet követelményeinek (lemaradásuk van, túllépték a kilenchrévi időtartamot, vagy 2020. március 30. után írtak alá hitelszerződést), vagy úgy látják, nem tudják majd törleszteni a részleteket a halasztás lejáta után, a békéltető testülethez fordulhatnak, de ne legyenek késedelmes kifizetések. A törvényi moratóriumok egyébként standard megoldásokat kínálnak az ügyfeleknek, míg a békéltető testület megoldásai személyre szabottak. Ezért nem mások példáiból kell kiindulniuk az ügyfeleknek a békéltetés kérése előtt, hanem a maguk számára megfelelő megoldást kell kérniük.

A bankoknak pedig azt tanácsolja a CSALB, hogy tárgyaljanak az ügyfelekkel, és fogadják el a közvetítést, békéltetést, főleg most, az egészségügyi krízis idején. A békéltetők úgy vélik,

minden támogatás fontos most, amit az ügyfeleknek nyújthatnak, legyen az akár közvetlen tárgyalás, akár békéltetés eredménye.

A kérelmek elutasítása 28 százalékkal csökkent a 2019-es 31 százalékról, emlékeztetnek, s jó hír, hogy az alaptalannak minősítés miatt elutasított kérelmek aránya 17 százalék, ami a testület által ajánlott 20 százalék alatt van. A CSALB erre az évre is a 20 százalék alatti arány megtartását javasolja, mivel ez a lépés erősíti a fogyasztóknak a bankok iránti bizalmát is.

A nem banki pénzügyi intézetek kevésbé hajlamosak tárgyalni az ügyfelekkel, ezt a békéltetők annak is tulajdonítják, hogy a velük megkötött hitelszerződések értéke kisebb, mint a banki hitelszerződéseké. A testület úgy véli: nem a kedvezmények összege kellene hogy befolyásolja a békéltetés elfogadását, hanem az ügyfelek elégedettsége. Van ellenpélda is, mint írják, a Provident, amely az egyik legnagyobb nem banki pénzügyi intézet Romániában: szilárd partnerség mellett kötelezte el magát a békéltető testülettel 2021-ben. Ugyanilyen partnerséget ajánl a testület a többi nem banki pénzügyi intézetnek is, hogy megbizonyosodjanak arról: a békéltetés a hosszú távú üzleti stratégia része lehet. Tavaly egyébként mindössze két nem banki pénzügyi intézet tárgyalt az ügyfelekkel, a Credit Europe Ipotecar IFN és az Axi Finance IFN.

A Pénzügyi Békéltető Testület egy európai uniós direktíva nyomán jött létre, ingyenesen és három hónapos határidőn belül közvetít a felek között. A testülethez az országból bárhonnan lehet fordulni, ehhez a www.csalb.ro oldalon elérhető kérvényt kell online kitölteni. Ha a bank elfogadja a tárgyalás lehetőségét, kijelölnek egy békéltetőt. A testületnek 19 jogi és pénzügyi-banki tapasztalatokkal bíró békéltetője van, ők foglalkoznak az egyes esetekkel. További tájékoztatás a 021/9414 telefonszámon is kérhető a testülettől.

Fried Noémi Lujza

Új készülékeket vettek a közegészségügyiek

Egy Real Time PCR-berendezést, egy spektrofotométert és egy radon kimutatására alkalmas berendezést vásárolt februárban a Bihar Megyei Közegészségügyi Igazgatóság az egészségügyi minisztérium jóváhagyásával tavalyi, saját bevételeiből.

Közlésük szerint a PCR-készüléket az igazgatóság belényesi laboratóriumában szerelik fel, és 200 lejért bárki kérheti majd a SARS-CoV-2 vírust kimutató teszt elvégzését. A teszt eredményét kérésre angolul is kiállítják majd. Februárban folyamatban volt a belényesi laboratórium felvétele a PCR-teszteket végzők

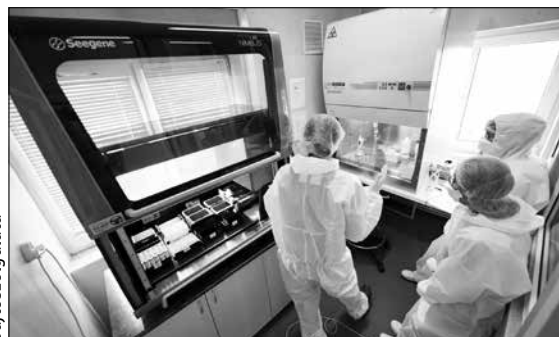
országos listájára. A tesztelésről bővebb tájékoztatás munkanapokon 8 és 14 óra között a belényesi területi laboratórium 0259/320–820 vagy a megyei közegészségügyi igazgatóság mikrobiológiai laboratóriumának 0259/412–573 telefonszámán kérhető.

A spektrofotométer a különböző fémek (például ólom, réz, kadmium, króm, vas, nikkel, cink, szelén, alumínium stb.) jelentését mutatja ki zöldségekben, gyümölcsökben, illetve vízben. A közegészségügyiek nemcsak a kötelező vizsgálatokat végzik el ezzel, hanem az egyes termékek bevizsgálását is, kérésre, legkevesebb 60 lejért (ez az összeg egy fém kimutatásának a költsége). Bővebb tájékoztatás a vizsgálatok elvégzéséről munkanapokon 8 és 14 óra között kérhető az igazgatóság vegyi laboratóriumának 0259/268–628 telefonszámán.

A harmadik készülék a vízben, talajban vagy levegőben jelen levő radon (radioaktív nemesgáz) kimutatására alkalmas. A kérésre elvégzett vizsgálat ára 284 lej. A radon jelenlétét kötelező módon csak az ivóvízben vizsgálják. Erről a vizsgálatról bővebb tájékoztatás ugyancsak munkanapokon 8 és 14 óra között kérhető a sugárral foglalkozó laboratórium 0259/268–644 telefonszámán.

Fried Noémi Lujza

Az egyik nagyváradai PCR-készülék

Fotó: A Nagyváradai Polgármesteri Hivatalt Sajtószolgálat

Gyors PCR-teszt is kérhető

Fizetség ellenében bárki kérheti a PCR-gyorsteszt elvégzését, s annak eredményét egy órán belül megkapja.

Többen is igényelték azokat a teszteket, amelyeknek eredménye hamar elkészül, főleg amióta az egyes országokba való beutazás feltétele a negatív teszteredmény, ezért a nagyváradai Dr. Gavril Curteanu Városi Kórházban lehetővé teszik az ilyen tesztek elvégzését, tájékoztatott az egészségügyi intézmény menedzsere, Laurențiu Chiană. Mint mondta, az úgynevezett GeneExpert Real Time PCR-teszteket, melyek eredménye egy óra alatt megvan, tavaly vásárolta a kórház, és olyan esetekben használták, amelyekben sürgős orvosi döntést kellett meghozni. Február 22-én kezdték naponta végezni ezeket a

teszteket – a hétvégét is beleértve – azok számára is, akiknek például külföldi utazás miatt van szükségük sürgősen a negatív teszteredményre. Időpontot egyeztetni a 0721/503–558 telefonszámon lehet munkanapokon 8 és 16, szombaton és vasárnap 8 és 12 óra között. A hívónak pontosítani kell, hogy az egyórás gyorstesztet szeretné elvégeztetni, ennek ára egyébként 370 lej. A teszteredményt kérésre románul vagy angolul állítják ki, a mintavételt pedig a tüdőkörházban (Izvorului utca 57. szám) kialakított rendelőben végzik. A gyors tesztek mellett továbbra is elvégzik azokat a PCR-teszteket, melyek eredményét 24–48 órán belül bocsátják ki. Ez a teszt román nyelvű eredménnyel 200 lejbe, angol nyelvűvel 210 lejbe kerül.

F. N. L.

FERDÍTÉSEK

Tarkabarka beszéd mód

Kis híján a sokak által egyre gyakrabban használt limbázst akartam becsempészni a címbe, de mivel ismerem az anyanyelvet más nyelvekkel előszeretettel variálók, nem szerettem volna, ha véletlenül épp én rá hivatkoznak majd egy-egy kritika hallatán, természetesen úgy, hogy csak a címet olvasták el. Marad tehát a beszéd mód, de a tarkabarka jelző lehetne még erősebb, mondjuk, csiricsaré, hisz egy-egy városban tett séta idején hallott beszélgetésözön igazán kimerítené az ízléstelenül rikító színkavalkádra illő jelző értelmét.

Mondom mindezt annak ellenére, hogy nem vagyok megrögzött purista, az új fogalmak latinos hangzású megnevezése helyett nem használok nyakatekert magyarázókat, vagyis telefonálok és televíziózom, nem távbeszélek és távolba nézek. Előbbi elvétve még használják: telefonközpont helyett távbeszélőközpontként, sőt gondolom, ezt mindenki meg is érti, de a televízió és a távolba néző/látó variáns körülbelül úgy hatna, mint kétszáz éve a frissen felfedezett gőzmozdonynak a gőzpőfőgészeti tovalóködönc, a vízöblítéses illemhelynek pedig a megkönnyebbülészeti körguggolda elnevezés.

De félre az élcelődéssel nyelvújító elődeink melléfogásain, az egyik leginkább fülsértő szóhasználat a terv, tervezés és tervezet helyett használt projekt és különösen a prodzsekt. Nem nagyon értettem egyet azzal sem, hogy 1990 előtt a ma már városházává visszavedett tanácsházát „egyszerűen” sfatként emlegették, de valahogy azt sem éreztem, hogy

a tanács szavunk olyan nagyon illene egy intézményre vagy különösen egy épületre. Az orosz szovjet szó tükörfordítása volt a tanács is, a sfat is, valószínűleg százvalahány éve hirtelen nem jutott eszébe más Leninéknek, és így maradt. A hatóság tevékenysége meg éppen nem fedte a hétköznapi ember tanáccsal történő segítségét, inkább a megfélemlítés eszköze volt minden. De amikor románul használtuk, valahogy nem érződött ez a hivatali szigor, hanem a hivatalra vonatkoztattuk, ahol ezt-azt kellett intéznünk. Most ellenben nagyon jó a városháza, viszont idegenkedem az önkormányzattól, mert az egészen más jelentést hordoz, habár ez lehet csupán az én egyéni ízlésem ficama.

Az anyanyelv előnyben részesítése végett gyakran ajánlottam volt diákjaim figyelmébe a pungába tett kitanca és abonament helyett a zacskóba tett nyugtát és bérletet, legnagyobb öröömre eredményesen. Előbb jót nevettek, aztán lassanként kezdték egymást figyelmeztetni.

Ám a projekt nem hagyja magát, erősen megvetette betűit a tudatunkban, hisz lába nincs a szónak, de jó is, mert széttaposná esetleg a régi terveinket. Nem szoktam előre siránkozni semmin, de nagyon sajnálnám, ha eltűnne a nyelvünkéből a terv, mert szegényebbeknek érezhetnénk emiatt magunkat. Vagy most derül ki, hogy mégiscsak megátalkodott purista lettem? Nem tudom, mind egy is, fő az, hogy ne engedjük el magunktól a tervet!

Molnár Judit

Elkészültek a páholyház felújításával

Az épület felújítását befejezték, és a tervek szerint a nyár folyamán megnyitják a László király szabadkőműves-páholy egykori páholyházából kialakított szabadkőműves-múzeumot.

A László király páholy székházát a Rulikowski (ma Armatei Române) úton 1902. február 2-án avatták fel. A görög és helyenként szecessziós stílusjegyeket magán viselő, klasszikus ízléssel megalkotott ingatlan 1901-ben épült Bálint Zoltán és Jámbor Lajos budapesti szabadkőműves műépítészek tervei szerint.

Magának az épületnek a felújítását befejezték, következik a múzeummá való átalakítása. Florin Birta nagyváradai polgármester elmondta, a céljuk az, hogy az egykori páholyházat múzeummá adják át a nagyközönségnek, tájékoztattak a Nagyváradai Polgármesteri Hivatal sajtószolgálatára.

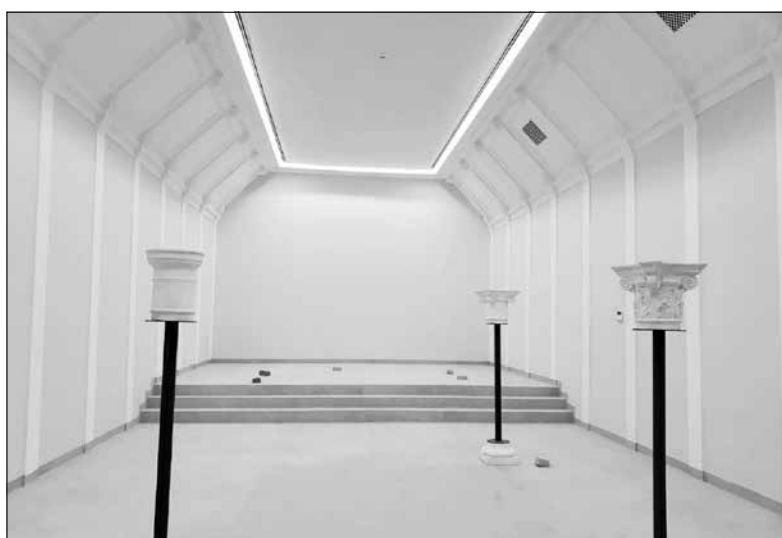
A homlokzaton nincsenek ablakok, csak egy oszlopcsarnok, amelyet két pilaszter határol, belül dór oszlopfejeket látni. Az oszlopcsarnok fölött neoklasszikus elemek keverednek a szabadkőművességre jellemző díszítőelemekkel, a tetőt szfinxek díszítik.

A múzeumot a tervek szerint idén júliusban nyitják meg, kialakításában a Nagyvárad Városi Múzeum – Kulturális Központ partnere a Romániai Nagypáholy, az Országos Levéltár és a nagyszebeni Brukenthal Múzeum.

Belül, a bejárat mellett alakítják ki a recepciót, jobb oldalon pedig a szabadkőműves-templomnak megfelelő kiállítási teret hoznak létre, s ezt az országos nagypáholy adományaival rendezik be. Balra az Elveszett lépések csarnoka lesz, mely bejáratként szolgál a templomnak berendezett terembe. Az épület közepén kialakítják a Beavatás fülkéjét és a páholy főmesterének irodáját. Az állandó kiállításokon az egykori bútortárat és használa-

Fotók: Nagyváradai Polgármesteri Hivatal sajtószolgálatára

ti tárgyakat is bemutatják majd, ezek mellett informatikai eszközök is segítik majd a múzeumlátogatókat.

Az egykori páholyház műemlék, felújítását 2018 áprilisában kezdte el az Euras Kft. Az áfa nélkül 5,9 millió lejes költséget a Regionális Operatív Programon keresztül fedezték. A 442 négyzetméter alapterületű, múzeumként hasznosított páholyház mellett felújítottak még két épületrészt, ezek a múzeumot szolgálják majd ki.

Fried Noémi Lujza

Megújult kulturális tér az Érmelléken

Évtizedes vajúdas után megújult a székelyhídi művelődési ház. A kisváros ezáltal az Érmellék kulturális központjává avanszált. Az intézmény igazgatójával, **Fekete Katalinnal** beszélgettünk.

– *Hogyan és mikor kapcsolódott be a város közösségi életébe? Annyit tudni lehet, hogy hosszú évek óta mindig ott „nyüzsög”, szervez, előad, ahol épp valami fontos történik. Akár a város arca is lehetne...*

– Mindez még középiskolai éveim alatt kezdődött, már akkor részt vállaltam a kulturális rendezvények szervezésében, műsorvezetőként is kipróbáltam magam. A közönségtől érkező kedvező visszajelzések okán még lelkesebben belelendültem a munkába, egy idő után más településekről is felkértek, hogy levezényeljek egy-egy falunapot. Olyannyira a színpad közelébe kerültem, hogy érettségi után bábszínész lettem a nagyváradi Matyi Műhely társulatnál. Ez az időszak nagyon jó iskolának bizonyult a kommunikáció, az előadókészség fejlesztésében. Ugyanakkor egyfajta változatosságot is jelentett a különböző turnékon való részvétel. Amellett, hogy a megye minden apró zegzugában megjelentünk, mosolyt csaltunk a gyermekek arcára Szilágy és Szatmár megyében, bebarangoltuk a Szé-

Fekete Katalin
igazgató

A művelődési
központ új
köntösben

kelyföldet is, és Szlovákia magyarok lakta területein is megfordultunk, sőt még Svédországba is sikerült eljutnunk.

– *Végül mégis visszatért szülővárosába...*

– Hat év élményekben, tapasztalatszerzésben gazdag időszak után városunk akkori polgármestere megkeresett, illetve felkért, hogy térjek haza. Sikeres versenyvizsgával így lettem kulturális előadó. Azóta bő másfél évtized telt el. Akkori feladataim között szerepelt a városban élők kulturális igényének felmérése. Ide sorolandó a diákság érdeklődésének orientálása a kultúra és a művelődés különböző szegmensei felé. Akkoriban kevés célirányos rendezvényre került sor, éppen ezért igyekeztünk a tudatos, értékközpontú igényformálásra. A legjobb módszer a gyermekek révén kicsalogatni a szülőket a komfortzónájukból. Ennek hatásfokát egy hétköznapi példával is szemléltethetem: ha a birkanyáj nem akar átmenni egy patakon, mit tesz a juhász? Ólbe veszi a kisbárányt, és átgázol vele a vízen. Az anyajuh természetes ösztöne, hogy követi kicsinyét a túlsó partra. Az első ilyen megnyilvánulásra a sörkertnek nevezett teraszon és a kastélykert-

A nézőteret is korszerűsítették

ben került sor. Örömmel tapasztaltuk, hogy van igény a közösségi rendezvényekre, a siker a jó szervezésben rejlik. A városhoz tartozó öt faluban pedig a lassan feledésbe merült szüreti multságokat, az azokhoz köthető szokásokat keltettük életre. Lépésről lépésre az igényesség felé haladtunk, amatőr színjátszó kör is alakult. A Tini Dance táncsoport egyre nagyobb hírnévre tett szert külföldi fellépései, televíziós szereplései révén. Ezzel arányosan viszont a művelődési ház állaga rohamosan romlott. Az említett táncsoport egyik próbáján beszakadt a színpad fölötti mennyezet, életveszélyessé vált a létesítmény. A további használatát be is tiltották. 2010-től mostanig nem volt működő művelődési háza a városnak. Hiánypótlóként a városi múzeum épülete szolgált, ahol könyvbemutatókat, kiállításokat, konferenciákat rendeztünk. Egyik alkalommal a Magyar Újságírók Romániai Egyesülete is nálunk tartotta éves szakmai találkozóját és díjátadóját. A legrangosabb helyi eseményre, a magyar kultúra napi jótékonsági bálra évente a múzeum aulájában került sor. Végül is minden eltervezett rendezvénynek megfelelő helyszínül szolgált a múzeumi tér, leszámítva a színházi előadásokat.

– Ez akkor azt jelenti, hogy színpad nyújtotta élmények nélkül nőtt fel, kis túlzással mondván, egy generáció? Mert ugye kevesen engedhették meg maguknak, hogy nagyvárosi színházak előadásait látogassák.

– Igyekeztünk megoldást keresni, a Munkásklubban zajlottak színielőadások. A színészek igyekeztek mindent megtenni, de a helyszín jellege folytán mégsem történt meg az a varázs, ami egy nagyszínpadi előadásban rejlik.

– Sok idő telt el az idén januárra elkészült művelődési központ átadásáig. Hosszú

A korábbi „színházat” kibővítették

Biharország – kultúra

kálvária előzte meg, gyakran csak a remény maradt, hogy lesz előrelépés. Hogyan élték meg ezt a bizonytalan időszakot?

– Harmadik nekifutásunkat siker koronázta. A mostanit megelőző két alkalommal is elfogadták a pályázatunkat, csak éppen a munkálatok nem kezdődtek el; vagy a kormány bukott meg, vagy a politika bugyraiban „el tévedt” a szándék, vagy beköszöntött a gazdasági válság. Sokan úgy vélekedtek, hogy a városnak ez a jellegzetes épülete, amely 1960-ban épült, enyészetre van ítélve. Béres Csaba polgármester végig kitartott, ostromolta a bukárestieket, minden szálát megmozgatott a siker érdekében. Szívós fáradozása nem volt hiábavaló.

– Új borhoz új tömlő illik, de ez fordítva is igaz. Felépült, megújult a művelődési ház, egyúttal a kultúrreferens státusa is megváltozott, új munkatársak kerültek mellé.

– A feladatköröm lényegesen nem változott attól, hogy igazgató lettem, a célom továbbra is az, hogy felpozícionáljam a kulturális életet, új és változatos rendezvényekkel dúsítsam a hétköznapiakat. Két új munkatárs is csatlakozott hozzám, két további alkalmazottal a 37 ezer kötetes városi könyvtár is az igazgatóság égisze alatt, a létesítményben tevékenykedik.

– Milyen tartalommal szándékoznak megöltetni a művelődési központot?

– A már bejáratott évi 22 rendezvényünkhöz színházi előadásokat társítunk. Ide várjuk a nagyváradi és a szatmárnémeti művészeti csoportokat. A bérletes előadások visszahonosítását is tervezzük. A polgármesternek köszönhetően élő kapcsolatot tartunk fenn a nagyváradi Művészeti Líceummal, havi rendszerességgel fellépési lehetőséget nyújtunk számukra.

D. Mészáros Elek

Margittán is éledszik a kulturális élet

A művelődési ház teljes felújítása idején évekig pangott a kulturális élet Margittán. Aztán 2017 szeptemberében egy teljesen új, korszerű, minden követelménynek megfelelő színházat kapott a közönség, és teljes erővel újraindultak a kulturális események. Mondhatni, valamennyi előadás, rendezvény telt házas volt.

A korszerűsített művelődési ház kultúrára kiéhezett közönsége mindig pillanatok alatt elkapkodta azt a kevés jegyet, ami a bérleteken túl rendelkezésre állt. Az intézmény igazgatója, **Demeter Veronica** és kulturális szakreferense, **Szarvadi Gréti** úgy szervezték meg a programokat, hogy óvodástól nyugdíjasig mindenki találjon kedvére valót. Mivel a felújítás után a színpad, a hangosítás és a fénytechnika, valamint az öltözők minden igényt kielégítettek, fogadni tudtak színházi előadásokat is. Az összes helyiség bejáratát akadálymentesítették, és egy tapintható térképet helyeztek el az előcsarnokban a vakok és gyengénlátók tájékozódásának segítésére. A különleges térkép Braille-írással jelölt különböző színei útvonalakat jelölnek, melyek

Demeter Veronica
igazgató

végigvezetik a gyengénlátókat az intézmény helyiségein.

A nagyváradi színház magyar és román tagozata bérletes előadásokat hirdetett, de a szatmárnémeti és egy bukaresti teátrum művészei is felléptek. Folklórelőadás, kabaré és koncert színesítette a palettát. A Háromszék együttes is visszajáró vendég volt. Felvették a kapcsolatot egy kolozsvári céggel, s az 3D-s filmvetítéseket tartott. A helyi amatőr színjátszók, népi

A művelődési ház

Szarvadi Gréti kulturális szakreferens

és modern táncosok is rendszeresen felléptek. A művelődési ház évente megszervezte a kulturális hetet, ezeken az alkalmakon hivatásosok és amatőrök szórakoztatták a nagydéműt egy héten át mindennap. Az emeleti galériában a festő- és fotóművészeti tárlatok szintén népes közönséget vonzottak. Az iskolák gólyabáljainak is otthont adtak a termek,

Biharország – kultúra

Amint a járványhelyzet lehetővé teszi, újból benépesülhet a nézőtér és a színpad

A vakokat és gyengénlátókat kalauzoló, tapintható térkép

műszaki felszerelést is a bálozók rendelkezésére bocsátva. A könyvtár épülete teljes felújítást igényel, ezért a téka ideiglenesen a művelődési házba költözött.

Sajnos megjelent az újabb zavaró tényező, az új típusú koronavírus-járvány, és ez 2020 márciusától teljesen megbénította a kulturális életet. A művelődési házban azonban nem állt le teljesen a tevékenység. A kényszerszünetet arra használták fel, hogy a házat felszereljék a még hiányzó kellékekkel, és készüljenek a közönség fogadására, amint a járványhelyzet megengedi. Tökéletesítették a tűzvédelmi füstelvezető rendszert, beszerelték a légkondicionálást, elvégezték a szükséges javításokat. A konferenciaterembe új bútort vásároltak. Egész idő alatt az újrányításra készültek. Ez idén márciusban valószínűleg meg, mivel Margittán február végére csökkent a fertőzöttek száma, a beoltottaké pedig folyamatosan nő.

A nagyvárad Regina Maria Színház március elejére két Csehov-egyfelvonásost (*Medve*, *Leánykérés*) készült bemutatni a margittai közönségnek. Nőnap alkalmából egy helyi civil szervezet folklórelőadással, március 10-re pedig a Szigligeti Színház a *Kabaré 120* című műsorával készült. Természetesen betartják az összes járványügyi előírást. A nézők csak minden második széken foglalhatnak helyet. Szintén márciusban fogadják a Lilliput Társulatot a *János vitéz* című előadással. Erre elsősorban a legfiatalabb korosztályt várják. Áprilisban, a tervek szerint két egymást követő napon, a Háromszék néptáncgyűttes lép színpadra. Ugyanebben a hónapban gyermekműsorok is lesznek. Szeretnék újraindítani a filmvetítést is.

Nos, tervek, fellépők és közönség van és lesz, csak a járvány nehogy áthúzza a számításokat.

A könyvtár ideiglenes „lakhelye”

Szőke Ferenc

Járványban is gyarapodnak

Az Ottományban lévő egykori Csipkés-kúria, amelyet az enyészettől mentettek meg, 2014 óta kiállítóházként működik. A fejlesztési munkálatokat a világjárványnak sem sikerült megakadályoznia.

A nyolc különböző méretű részre osztott belső térben nagyban folyik az átrendezés, Horváth Béla, Szalacs község polgármestere és Szűcs György, az ottományi kiállítóház mindenese épp az elhelyezendő tárgyakat mustrálja, alaposan mérlegelik a lehetőségeket. A Csipkés-kúriában kialakított múzeumban nagy örömmel fogadták egy magángyűjtő felajánlását: náluk helyezte el az Érmellék jellegzetes mesterségeinek tárgyi emlékeit. Az egykori lápi kultúrtáj a vizes területek lecsapolásával eltűnt. A múzeumban helyet kapott a többi között XIX. századbeli hálószoberendezés és nemesi nappali enteriőr is. Nemrég egy másik felajánló is jelentkezett XVIII. és XIX. századbeli stílusirányzatokat hordozó, igen értékes lakberendezési tárgyakkal.

Miután a kúria főépületét sikerült felújítaniuk, a melléképületek megmentését tűzték ki célul. A két évvel ezelőtt újjávarázsolt kaza-

Szűcs György
igazgató az egyik
mackóval

matában jelenleg a község önkéntes tűzoltóegyesületének tárgyi emlékeit lehet megtekinteni.

Ezzel egy időben rehabilitálták a 133 méter hosszú, ritkaságnak számító „vizes” pincét. Az

Az egykori kúria
kiállítóházként
működik

Biharország – kultúra

Szalacs mostantól
nemcsak az ezer pince
faluja, hanem az ezer
macié is

Horváth Béla
polgármester
sorolja a soron
következő terveket

A majdani
bemutatóház már
pirosban áll

Elkezdődött
a négylyukú híd
felújítása

ebben lévő vízgyűjtő forrás vize szabadeséssel látta el a kúriát a szükséges vízmennyiséggel. Szűcs György elmondta, hogy bár az elmúlt évben a látogatók száma jelentősen megcsappant, javában folynak a további fejlesztési pályázatok kivitelezési munkálatai. Bor és érmelléki hétköznapiak név alatt fut az a 110 ezer eurós beruházás, amelynek eredményeként a téma tárgyi megjelenítésén túl konferenciákra, szakelőadásokra, ismertetőkre kerül majd sor, remélhetőleg már a nyár elején.

A Szalaccsal testvértelepülési kapcsolatokat ápoló magyarországi Rákóczi-falva híres maci-múzeumáról. Mivel az érmelléki községet az ezer pince falujaként is szokás emlegetni, a „testvérek” stílusosan ezer mackót ajándékoztak a Szalacs községhez tartozó Ottomány kiállítóházának.

A szintén magyarországi Hortobágy ugyancsak testvértelepülése Szalacsnak. Velük összefogva szintén benyújtottak egy nagy volumenű pályázatot, s ebben az érmelléki község által felhasználható összeg 800 ezer euró. Már állnak a falai annak a bemutatóháznak, amelyben a térség állat- és növényvilágával ismerkedhetnek majd meg az érdeklődők. Szintén a fent említett összegből újul meg a szalacsi négylyukú híd, s köréje két hektár területet visszamocsarasítanak, emellett bicikliút is épül. A Komáromi-kastély kertjében értékes faritkaságok találhatók, ez a terület ideális helyszíne lesz a megpályázott pénzből kialakítandó kalandparknak.

D. Mészáros Elek

Jókai Mór véleménye

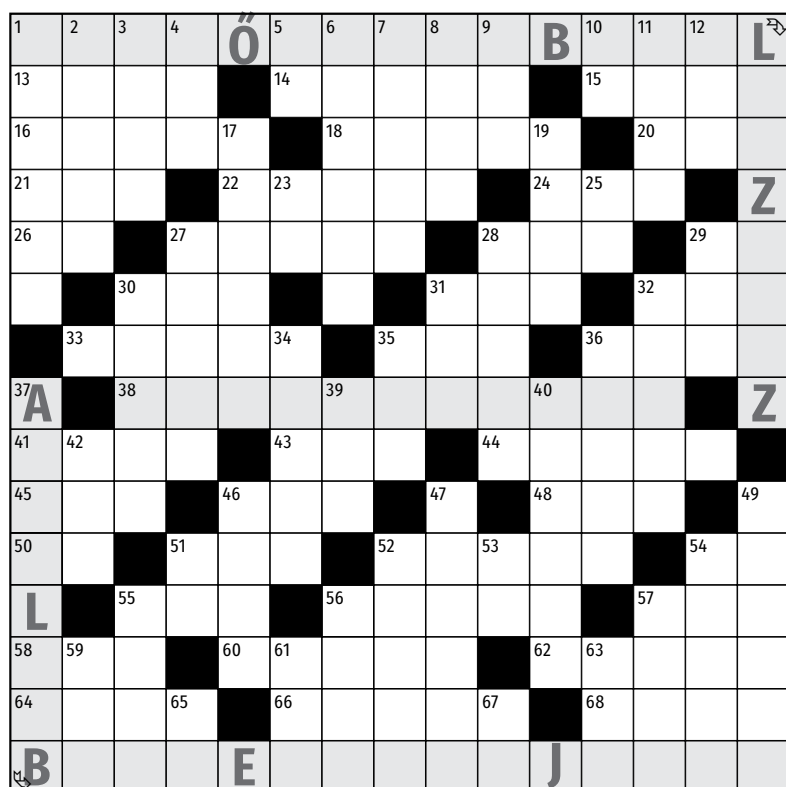
A jeles író gondolatát idézzük: „Ostoba piktor az idő...” – folytatása a rejtvényben a **vízszintes 1. és 38.,** valamint a **függőleges 37. alatt.**

VÍZSZINTES: **13.** A cselgáncs pontozási egysége. **14.** Cimbora. **15.** Lágyan himbálózik. **16.** ... Forman – cseh filmrendező. **18.** Rajta hát! **20.** Dezodor – rövid. **21.** Indítékkal kapcsolatos. **22.** Nagyváros Észak-Olaszországban. **24.** Hadisarc. **26.** Hazafele! **27.** Fogyasztható. **28.** ... Lanka – állam Dél-Ázsiában. **29.** Mely személy? **30.** ... Gardner – amerikai filmszínésznő. **31.** Magyar színész, rendező, színházigazgató (Áron). **32.** Szín. **33.** Béres színésznő személyneve. **35.** Becézett Attila. **36.** Ázsiai ország. **41.** Német énekesnő. **43.** Menyasszony. **44.** Torino másik neve. **45.** Angol tagadás. **46.** Női énekhang. **48.** Személyi azonosító kód. **50.** Dátumrag. **51.** Tizenkét hónapi. **52.** Sütemény jelzője. **54.** Hordani kezd! **55.** Régi török tiszti rang. **56.** Eldől. **57.** ... Angeles. **58.** Tibeti szarvasmarha. **60.** Európai nép. **62.** Népi hossz-mérték. **64.** Az ilyen anyag a fermentálást

indítja meg. **66.** Kívül rekeszt. **68.** Város Pest megyében.

FÜGGŐLEGES: **1.** Érintésre érzékeny levelű cserje. **2.** Elbeszélő irodalom. **3.** ... me tangere (Ne illess engem!). **4.** Vissza: áraszt. **5.** Páratlanul léha! **6.** ... Tikaram – brit énekesnő, dalszerző. **7.** Pedagógus. **8.** Kiválasztó szerv. **9.** Összevissza ráz! **10.** A bróm vegyjele. **11.** ... és Aeneas – Henry Purcell operája. **12.** ... step – a foxtrott őse. **17.** Siheder. **19.** Bern folyója. **23.** Ellenben. **25.** Előtag, kötöttséget jelöl. **27.** Cesaria ... – a Zöld-foki szigetekre való énekesnő. **28.** Színvonal, mérték. **29.** Sárga színű vegyi elem. **30.** A mélyben. **31.** Kötőtű vége! **32.** A kinafa kérgéből készült gyógyszer. **34.** Balatoni üdülőhely. **35.** Szabó István filmje. **36.** Dús koronájú fa. **39.** Felfog. **40.** Félgömb alakú boltozat. **42.** Évezred. **46.** Megromlott zsír. **47.** Keleti férfifejfedő. **49.** Alga. **51.** Lángol. **52.** Megcsonkított szobor. **53.** A ruténium vegyjele. **54.** Úszómedence egyik mérete. **55.** Ügyirat. **56.** Nyilvántartásba vesz. **57.** Becézett László. **59.** Fehér – románul. **61.** Szűkölő páros betűi. **63.** Óra betűi. **65.** Cin. **67.** Részvénytársaság.

Barabás Zsuzsa

A Várad folyóirat 1-2. számában megjelent keresztrejtvény (Petrarca gondolata) helyes megfejtése: „A barátság sokkal ritkább és sokkal értékesebb, mint az arany.”

Útmutató a boldog házassághoz

Hamarosan öt világnyelven, a világ ötven országában fogják forgalmazni **Dérer Zsolt** házassági tanácsadó lelkész *A boldog házasság nagykönyve* című könyvét. A szerző Érmihályfalva szülötte, a magyarországi Putnoki Református Egyházközség lelkipásztora. A tavaly megjelent kötetről, amely sorrendben a negyedik, Szendrei Júliának nyilatkozott a *Gömöri hírmondóban*.

– Ebben a témakörben rengeteg kötetet lehet vásárolni. Miben más ez, mint a többi?

– A könyv teljes hangvételeiben, célkitűzésében, stílusában eltér bármilyen más, hasonló alkotástól. A címválasztás sem véletlen: *A boldog házasság nagykönyve*. Az volt a célt, hogy olyan írást adjak a párok kezébe, amely nemcsak javítgat valamit a kapcsolaton, hanem teljesen új alapokra építi az egészet, és segíteni tud abban, hogy ne csak elviseljék egymást, hanem valóban boldogan élhessenek le egy teljes életet. Ez a cél igenis elérhető. Sőt nem szabad ennél kevesebbel beérni! Az alcíme „Őszintén, nyíltan, tabuk nélkül”. Ez sem véletlen. Számos olyan kérdést tárok fel, és segítek azok megoldásában, amelyről – bár mindenkit érdekelnek – senki sem mer nyíltan beszélni. Olyan kényes kérdések, mint a nők számára is gyönyörteljes szeretkezés, a Nagy Ő mítosza, a női szelídlélkülség mítosza, a váláshoz vezető leggyakoribb problémák és azok megoldása... nem soro-

lom tovább. Sok nő mondta, hogy ezt a könyvet mindenkinek ismernie kellene. Egy másik dolog, amit párok mondtak róla, hogy az idő alatt, amíg elolvasták a könyvet, sokkal többet megtudtak egymásról és önmagukról, mint az összes többi évtized alatt együttvéve. Jobban összecsiszolódtak, jobban megértik, és jobban szeretik egymást.

– *Hogy jutott ez a könyv külföldre? Honnan volt az ismeretség?*

– Nem volt semmi ismeretség. A Facebookon keresett meg egy Londonban dolgozó fiatalember. Megkérdezte, én vagyok-e az, aki ezt a könyvet írta. Én pedig válaszoltam, hogy igen. Majd: mit szólnék ahhoz, ha a könyvem több nyelven, az egész világon megvásárolható lenne? Eleinte azt hittem, hogy valaki szórakozik velem, és egy nagy átverés az egész. De nem! Az üzenetváltás után kiderült, hogy egy londoni könyvkiadó képviselője, és szerződést akarnak kötni a könyv külföldi kiadásáról. Ekkor még mindig nem hittem el, hogy ez valóban megtörténhet velem. Ezért megkerestem egy miskolci cégjogászt, ő elolvasta a szerződés szövegét, felvette a hivatalos kapcsolatot a londoni cég képviselőjével, és onnan már sínen voltak a dolgok.

– *Milyen nyelvekre lesz lefordítva?*

– Egyelőre angol, spanyol, német, francia és olasz nyelvre. A kiadó fényes jövőt jósol a kötetnek. Ugyanakkor arra is figyelmeztetett, hogy számíthatok bizonyos lobbikörök támadásaira is, hiszen a házasságot csakis férfi és nő kapcsolataként mutatom be. Manapság egyáltalán nem ez a trend. Emiatt számíthatok arra, hogy bőségesen kapni fogok hideget, meleget is a fejemre. De oda se neki. Biztos vagyok abban, hogy nagyon sok párnak fog hathatós segítséget adni a könyv. Én pedig teljes szívből örülök minden egyes párnak, akinek segítségére lehettem abban, hogy rátaláljanak a boldog házasságra.

A könyvet meg lehet vásárolni Érmihályfalván a Diana gyógyszertárban, ennek tulajdonosa az író nővére.

Dérer Zsolt,
a könyv szerzője

9 771583 061009